

INTERNATIONELLA
HANDELSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Erkännande och verkställighet av utländska domar

Kommer det komma en tid för full implementering av principen om ömsesidigt
förtroende?

Masteruppsats inom Affärsjuridik (Internationell Privaträtt)

Författare: Josefine Karlsson

Handledare: Jakob Heidbrink

Framläggningsdatum 2013-05-13

Jönköping maj 2013

Master Thesis in Commercial and Tax Law (Commercial Law)

Title:	Recognition and enforcement of foreign judgments – will there be a time for full implementation of the principle of mutual trust?
Author:	Josefine Karlsson
Tutor:	Jakob Heidbrink
Date:	2013-05-13
Subject terms:	Private international law, recognition and enforcement, the principle of mutual trust and the principle of mutual recognition

---

Abstract

The economical and judicial cooperation that EU constitutes results in that there is an increasing amount of international disputes arising. These international disputes in turn result in questions concerning private international law. The principle of mutual trust is not only an important principle in the entire judicial cooperation but especially important in the area of private international law. The principle means that the member states have to trust each other and the different legal systems. The aim of the principle is to ensure a well functioning internal market that is permeated by free circulation and freedom of establishment. In order to achieve a well functioning internal market it is necessary that the member states trust each other. The development during the last years have resulted in that the recognition and enforcement have been and will be improved as well as simplified in the entire area of private international law. The question the author has in mind is if there will be a time when the EU and its member states are ready for full implementation of the principle of mutual trust. Such implementation would mean that the member states have to trust each other and the different legal systems completely and be willing to let go of the possibility to refuse to recognise and enforce judgments issued in other member states. The discussion in the paper leads to the conclusion that the author finds it unlikely that there will be such a time. This conclusion is based on the discussion of the development and the reasons behind it and also the situation of the EU today. The economical crisis within the union is also in an aspect likely to have an effect on whether or not member states are willing to trust each other's legal systems. The result of this situation and the previous development in the area leads the author to the conclusion that it will probably be necessary to maintain some sort of safeguards in the future also, either by grounds for refusal or minimum standards.

Masteruppsats inom Affärsjuridik (Internationell Privaträtt)

Titel:	Erkännande och verkställighet av utländska domar – kommer det komma en tid för full implementering av principen om ömsesidigt förtroende?
Författare:	Josefine Karlsson
Handledare:	Jakob Heidbrink
Datum:	2013-05-13
Ämnesord	Internationell privaträtt, erkännande och verkställighet, principen om ömsesidigt förtroende och principen om ömsesidigt erkännande

---

Sammanfattning

I och med det ekonomiska och juridiska samarbete som EU innebär blir det allt mer vanligt att gränsöverskridande tvister uppstår och därmed uppstår även problem av internationell privaträttslig natur. Principen om ömsesidigt förtroende är en viktig och grundläggande princip för hela det juridiska samarbetet men av ännu större vikt när det gäller just frågor om internationell privaträtt. Principen om ömsesidigt förtroende innebär att medlemsstaterna ska ha förtroende för varandra och de olika rättssystem som finns. Syftet med principen om ömsesidigt förtroende är att säkerställa en välfungerande inre marknad som likt syftet med EU genomsyras av fri rörlighet och etableringsfrihet. För att kunna åstadkomma en välfungerande inre marknad krävs att medlemsstaterna litar på varandra. Under senare år har utvecklingen inneburit att erkännande och verkställighet av utländska domar har och ska förenklas och förbättras inom hela området. Frågan författaren ställer sig är dock om det kommer komma en tid då EU och dess medlemsstater är redo för att implementera principen om ömsesidigt förtroende fullt ut. Sådan implementering skulle innebära att medlemsstaterna måste ha fullt förtroende för varandra och släppa möjligheten att granska och vägra erkännande och verkställighet. Den diskussion som förs i uppsatsen leder till slutsatsen att författaren finner det föga troligt att det kommer komma en tid då EU är redo för detta. Denna slutsats baseras på den utveckling som skett och de diskussioner som skett inför och under utvecklingen samt den situation EU är i just nu. Hela den ekonomiska kris som idag påverkar det europeiska samarbetet påverkar säkerligen även medlemsstaternas benägenhet att lita på varandras rättssystem och baserat på detta kommer det sannolikt krävas

säkerhetsåtgärder av något slag, antingen i form av vägransgrunder såsom idag eller gemensamma miniminormer som måste vara uppfyllda.

Innehåll

1 Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte och avgränsning	4
1.3 Metod och Material	5
1.4 Disposition	7
2 Principen om ömsesidigt förtroende	8
3 Utvecklingen genom Brysselregimen	10
3.1 Introduktion	10
3.2 Brysselkonventionen	11
3.3 Bryssel I-Förordningen	13
3.4 Den reviderade Bryssel I-Förordningen	14
3.5 Ömsesidigt förtroende och kritik mot avskaffandet av exekvaturförfarandet	15
4 Utvecklingen inom några specifika rättsområden	21
4.1 Introduktion	21
4.2 Förordningen om obestridda fordringar	21
4.3 Förordningen om småmålsförfaranden	23
4.4 Underhållsförordningen	24
4.5 Jämförelse och konsekvenser av utvecklingen i de olika Förordningarna	25
5 Utvecklingen i relation till principen om ömsesidigt förtroende	29
5.1 Praktiska konsekvenser av utvecklingen	29
5.2 Diskussion kring utvecklingen i relation till principen om ömsesidigt förtroende	31
6 Kommer en tid för full implementering av principen om ömsesidigt förtroende att komma?	39
Referenslista	41

I Inledning

I.1 Bakgrund

Ett av de fundamentala syftena med den Europeiska Unionen (hädanefter EU) är att skapa en inre marknad som genomsyras av fri rörlighet och etableringsfrihet.¹ Med anledning av dessa friheter uppstår ofta tvister där parter i mer än en medlemsstat är involverade. Dessa gränsöverskridande tvister resulterar i sin tur i att problem av internationell privaträttslig natur uppstår. Problem som uppstår är vilken domstol som är behörig att avgöra tvisten, vilken lag som ska tillämpas och hur en dom som är utfärdad i en medlemsstat kan erkännas och verkställas i en annan medlemsstat. Inom det privaträttsliga området har sådana problem hanterats genom lagstiftning på EU-nivå, lagstiftning som huvudsakligen skett i form av förordningar.²

Att underlätta rörligheten av utländska domar mellan medlemsstaterna är en del i strävandet efter att skapa en välfungerande inre marknad.³ Frågor som rör erkännande och verkställighet av utländska domar inom privaträttens område är reglerade i Bryssel I-Förordningen. Inom detta område anses Bryssel I-Förordningen utgöra en grundpelare för det rättsliga samarbetet medlemsstaterna emellan. Förordningen anses även syfta till att säkerställa att domar som är utfärdade i en medlemsstat på ett smidigt sätt kan erkännas och verkställas i en annan medlemsstat.⁴

Huvudregeln är ofta att utländska domar inte erkänns och verkställs men i och med Brysselregimen⁵ ges möjlighet för domar att cirkulera på den inre marknaden. I dagsläget krävs det i de allra flesta fall att en procedur genomgås innan en dom som är utfärdad i en

---

¹ Fördraget om Europeiska Unionen, art. 3.

² Se exempelvis rådets förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (hädanefter Bryssel I-Förordningen) och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 864/2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser, samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser.

³ Clarkson, C.M.V & Hill, Jonathan., *The Conflict of Laws*, fjärde upplagan Oxford University Press, 2011, s. 189.

⁴ Commission Staff Working Paper, Impact Assessment, Accompanying document to the Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (recast), SEC(2010) 1547 final., s. 6.

⁵ 1968 års Brysselkonvention om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (konsoliderad version) (hädanefter Brysselkonventionen), Bryssel I-Förordningen och Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (Bryssel II-Förordningen) refereras tillsammans ofta till som Brysselregimen. I denna uppsats kommer dock Brysselregimen att åsyfta Brysselkonventionen, Bryssel I-Förordningen samt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (omarbetning) (hädanefter den reviderade Bryssel I-Förordningen), Bryssel II-Förordningen exkluderas således.

medlemsstat kan erkännas och verkställas i en annan medlemsstat, det så kallade exekvaturförfarandet. Proceduren innebär att en dom måste förklaras verkställbar innan den kan få verkan i andra medlemsstater.⁶

En princip som är grundläggande inom hela det europeiska samarbetet är principen om ömsesidigt förtroende. Hela den interna marknaden grundas på ett genuint juridiskt samarbete och för att uppnå det bör medlemsstaterna lita på varandra och behandla företag och invånare såsom vore de medborgare i den egna medlemsstaten.⁷ Det har även sagts att den liberala syn på erkännande och verkställighet som råder enligt Bryssel I-Förordningen enbart kan fungera om det finns ett ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna.⁸ Det saknas en tydlig definition av vad principen i realiteten innebär inom det privaträttsliga området men dess vikt har poängterats genom att den refererats till särskilt i relation till diskussioner rörande exekvaturförfarandet.⁹ Det har även diskuterats att det finns två olika plan av principen, dels den tolkning av principen som tillämpas av EU-domstolen dels den tolkning som diskuteras politiskt. Den politiska tolkningen innebär att full implementering av principen skulle innebära att exekvaturförfarandet tillsammans med vägransgrunderna skulle avskaffas medan den något mildare tolkning som tillämpats av EU-domstolen innebär att förfarandet avskaffas men att säkerhetsåtgärder kvarstår.¹⁰

Exekvaturförfarandet och dess inverkan på den fria cirkulationen av domar och därmed dess inverkan på en väl fungerande inre marknad har varit en pågående diskussion under många år. Redan i slutet av nittiotalet företogs ett möte i Tampere Finland där en plan strukturerades som innebär att alla hinder för den fria cirkulationer av domar skulle tas bort genom utveckling upplagd i olika steg.¹¹ Under mötet stadgades att ömsesidigt erkännande borde vara en hörnsten i det juridiska samarbetet inom både civil- och straffrätt inom

---

⁶ Bryssel I-Förordningen art. 7.

⁷ Prof. Dr. Kramer, Xandra E, *Cross-border Enforcement in the EU: Mutual Trust versus Fair Trial? Towards Principles of European Civil Procedure*, International Journal of Procedural Law 2011(2) (hädanefter Prof. Dr. Kramer, E Xandra), s. 202-230, s. 3.

⁸ Cheshire, North & Fawcett, *Private International Law*, fjortonde upplagan, Oxford Universtiy Press, 2008 New York, (hädanefter Cheshire, North & Fawcett) s. 597.

⁹ Prof. Dr. Kramer, E Xandra, s. 202-230 och KOM (2010)748, Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (hädanefter förslag till reviderad Bryssel I-Förordning) s. 6.

¹⁰ Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg, Institut für ausländisches unter internationales Privat- und Wirtschaftsrecht, Study JLS/C4/2005/03, *Report on the application of Regulation Brussels I in the Member States*, presented by Prof. Dr. Burkhard Hess, Prof. Dr. Thomas Pfeiffer and Prof. Dr. Peter Schlosser (Munich), Final version September 2007, (hädanefter Heidelbergrapporten), s. 241-242.

¹¹ Se exempelvis draft programme of measures for implementation of the principle of mutual recognition of decisions in civil and commercial matters, OJ 2001, C12/1 (hädanefter Tampereprogrammet).

unionen.¹² Anledningen till att exekvaturförfarandet kritiseras är att förfarandet ofta innebär en tidskrävande och kostsam process för den som ansöker om erkännande och verkställighet. Processen kan på så vis resultera i att företag och invånare inom EU dels undviker att genomgå en sådan ansökan dels finns en risk att de undviker gränsöverskridande handel i stort.¹³

En anledning till att exekvaturförfarandet och mer övergripande den fria cirkulationen av domar under många år har varit och är en viktig diskussion inom EU, är att det kan argumenteras vara del av det underliggande syftet med EU. Syftet är att skapa en välfungerande inre marknad som genomsyras av fri rörlighet och etableringsfrihet. En del av detta är att förbättra och säkerställa välfärden genom både ekonomiskt och juridiskt samarbete. En del i detta blir således att i större utsträckning implementera principen om ömsesidigt förtroende som i sig skulle innebära att rörligheten på den inre marknaden förbättras. I grunden är EU ett ekonomiskt samarbete men det argumenteras ofta att för att bibehålla balans inom unionen bör inte sådant som är ekonomiskt sammankopplat separeras juridiskt. En anledning till att detta påverkar EU och dess medlemsstater och ännu viktigare företag och invånare i dessa länder är att de för att ta till vara på möjligheten att utnyttja de möjligheter som EU ger, nämligen etableringsfrihet och fri rörlighet och därmed möjligheten att bedriva gränsöverskridande handel, rimligtvis bör kunna känna sig juridiskt säkra att göra så. Om domar inte kan cirkulera inom EU skulle det innebära att företag och invånare inte kan känna sig säkra på att få det de är berättigade till enligt ett domslut på grund av att motparten inte har egendom i landet där domen utfärdats. Undersökningar har visat att nästan tvåtredjedelar av företag inom EU skulle vara mycket mer benägna eller något mer benägna att involvera sig i gränsöverskridande handel om de vid en eventuell tvist kunde få domen erkänd och verkställd i en annan medlemsstat utan att genomgå någon ytterligare procedur.¹⁴ Detta visar att den fria cirkulationen är en viktig fråga inte bara för lagstiftaren utan för de som faktiskt påverkas av hur den inre marknaden fungerar i realiteten.

Kritiken mot exekvaturförfarandet och behovet av utveckling för att sträva efter att

---

¹² Tampereprogrammet, s. 1.

¹³ Förslag till reviderad Bryssel I-förordning, s. 3.

¹⁴ European Commission, Directorate General for Justice, Final Report, *Data Collection and Impact Analysis – Certain Aspects of a Possible Revision of Council Regulation No. 44/2001 on Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters (Brussels I)*, 17 December 2010, Centre for Strategy & Evaluation Services (hädanefter Data Collection and Impact Analysis), s. 14.

principen om ömsesidigt förtroende implementeras i större utsträckning leder till diskussioner om hur utvecklingen har sett ut under de senaste åren och på vilket sätt det påverkar EU som det ser ut idag. En fråga som kan ställas är hur utvecklingen kommer att fortgå och om det kommer att komma en tid då EU och dess medlemsstater är redo för att implementera principen fullt ut när det gäller att erkänna och verkställa domar som är utfärdade i andra medlemsstater.

Anledningen till att diskussionen kring erkännande och verkställighet i relation till principen om ömsesidigt förtroende är av vikt just nu är att utvecklingen gått avsevärt framåt under de senaste åren och kommer i och med ikraftträdandet av den reviderade Bryssel I-Förordningen att ta ytterligare ett steg framåt. Denna utveckling och hela diskussionen kring ömsesidigt förtroende är av vikt för hela EU särskilt i ljuset av dagens kris inom EU. Den planering av hur utvecklingen skulle komma att se ut som finns strukturerades för många år sen, innan dagens kris uppdagades och frågan är hur krisen påverkat medlemsstaternas syn på förtroende för varandras rättsliga system. Om man ser till den politiska agendan med principen om ömsesidigt förtroende skulle det helst inte finnas någon möjlighet alls att vägra erkännande och verkställighet av domar mellan medlemsstater vilket skulle innebära att en dom som kanske är utfärdad i strid med mänskliga rättigheter skulle kunna få verkan i andra medlemsstater än den där den utfärdats. Diskussionen kring exekvaturförfarandet och dess avskaffande har pågått under lång tid och helt klart påverkat utvecklingen av implementerandet av principen. Frågan blir av särskilt stor vikt eftersom utvecklingen kommer att påverka både EU som institut och dess medlemsstater och invånare på gräsrotsnivå. Samtidigt som det är viktigt för företag och invånare inom EU att kunna vara säkra på att en dom kan få verkan i en annan medlemsstat för att våga engagera sig i gränsöverskridande handel är det samtidigt minst lika viktigt för dem att vara säkra på att en dom som är utfärdad mot dem i strid med mänskliga rättigheter inte kan ges verkan i andra medlemsstater helt utan möjlighet att förhindra detta.

1.2 Syfte och avgränsning

Syftet med följande uppsats är att beskriva och diskutera utvecklingen av EU-reglerna rörande erkännande och verkställighet av utländska domar inom det civilrättsliga området. Diskussionen kommer att ta avstamp i införandet av Brysselkonventionen och fortsätta med den idag gällande Bryssel I-Förordningen och den reviderade versionen samt några

ytterligare förordningar inom specifika rättsområden inom privaträttens område. Diskussionen kommer att anknyta till principen om ömsesidigt förtroende och utmytna i en slutsats rörande om författaren finner det troligt att det kommer att komma en tid då EU:s medlemsstater kommer vara redo för full implementering av principen om ömsesidigt förtroende gällande just erkännande och verkställighet av utländska domar. Syftet kan således summeras med följande fråga: *Erkännande och verkställighet av utländska domar – kommer det komma en tid för full implementering av principen om ömsesidigt förtroende?*

Uppsatsen avgränsas till att enbart diskutera de olika konventionerna och förordningarna utifrån den utveckling som skett gällande erkännande och verkställighet av utländska domar särskilt i relation till frågor som är av vikt för principen om ömsesidigt förtroende. Frågor som rör andra delar i utvecklingen i rättsakterna kommer således inte att beröras.

1.3 Metod och Material

Det material som kommer att användas är huvudsakligen konventioner och förordningar inom privaträttens område, dessa rättsakter kommer att diskuteras och jämföras för att beskriva hur utvecklingen av erkännande och verkställighet av utländska domar har skett över tid samt hur denna utveckling förhåller sig till principen om ömsesidigt förtroende. Stöd för diskussionen om utvecklingen kommer att hämtas i olika officiella dokument såsom grönböcker och konsekvensanalyser som presenterats i samband med presentation av förslag till, och utvärdering av de olika rättsakterna. Även doktrin i form av böcker och artiklar kommer att användas för att ge stöd för såväl beskrivande delar som diskussion och analys.

Fokus kommer att ligga på att diskutera utvecklingen i relevanta delar av Brysselregimen samt andra förordningar som kan bidra till att skildra och exemplifiera utvecklingen av erkännande och verkställighet i relation till principen om ömsesidigt förtroende. Jämförelser mellan utvecklingen i Brysselregimen och de andra utvalda förordningar som kommer att behandlas kommer att ge författaren material för att diskutera på vilket sätt EU har varit och är redo för implementering av principen inom vissa områden men inte inom andra. De förordningar som kommer att användas, utöver de som inkluderas i Brysselregimen, är Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 861/2007 av den 11 juli 2007 om inrättande av ett europeiskt småmålsförfarande (hädanefter Förordningen om småmålsförfaranden), Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 805/2004 av den 21 april 2004 om införande av en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar

(hädanefter Förordningen om obestridda fordringar) och slutligen Rådets förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet (hädanefter Underhållsförordningen). Anledningen till att just dessa Förordningar kommer att behandlas är att de tillsammans utgör det första steget i den utveckling som strukturerades i Tampereprogrammet. Dessa rättsakter tillsammans med Brysselregimen utgör på så vis grunden för utvecklingen av erkännande och verkställighet inom det privaträttsliga området och särskilt i relation till principen om ömsesidigt förtroende. Även den Europeiska Konventionen om mänskliga rättigheter kommer att beröras i diskussionen eftersom den är nära kopplad till en av vägransgrunderna och därmed till diskussionen kring avskaffandet av exekvaturförfarandet och på så vis implementerandet av principen om ömsesidigt förtroende.

Baserat på lagstiftning på EU-nivå och de övriga dokument som kommer att bygga upp författarens argument kommer en rättspolitisk diskussion kring utvecklingen av det specifika rättsområdet samt hur utvecklingen skulle kunna fortsätta att företas. Författaren kommer alltså att sätta utvecklingen i relation till den situation EU är i idag och utifrån analysen dra en slutsats gällande potentiell framtida utveckling och hur det skulle kunna påverka det juridiska samarbetet.

Det bör även poängteras att principen om ömsesidigt förtroende går hand i hand med principen om ömsesidigt erkännande och med anledning av det kommer material som rör båda principerna att användas som grund för diskussionen om implementerande och omfattning av principen om ömsesidigt förtroende. Utan ömsesidigt erkännande finns inte något ömsesidigt förtroende och vice versa.

Rättsakter, officiella dokument och doktrin kommer på så vis tillsammans att utgöra grunden för den diskussion om utvecklingen av erkännande och verkställighet av utländska domar i relation till principen om ömsesidigt förtroende som hela uppsatsen baseras på. Denna diskussion kommer i sin tur ligga till grund för författarens slutsats om huruvida denne finner det troligt att det kommer komma en tid då EU och dess medlemsstater är redo för full implementering av principen om ömsesidigt förtroende när det gäller erkännande och verkställighet av domar som är utfärdade i andra medlemsstater.

I.4 Disposition

Uppsatsens andra kapitel kommer att förklara och diskutera principen om ömsesidigt förtroende för att presentera innebörden för läsaren samt förklara vilken vinkel av principen författaren kommer att använda.

Det tredje kapitlet kommer att innehålla en beskrivning av utvecklingen av erkännande och verkställighet med start i Brysselkonventionen och slut i den reviderade Bryssel I-Förordningen. Kapitlet avslutas med en diskussion kring syftet med utvecklingen och de olika turer diskussionen tagit under processen. På detta vis kommer författaren först beskriva utvecklingen och sedan diskutera och kommentera kring utvecklingen som skett.

Det fjärde kapitlet är uppbyggt på samma sätt som det andra kapitlet där de första avsnitten är rent beskrivande och kapitlet sedan avslutas med diskussion och kommentarer kring utvecklingen. Detta kapitel behandlar den utveckling som skett inom några specifika rättsområden och hur tre olika förordningar har hanterat avskaffande av exekvaturförfarandet på olika sätt.

Det femte kapitlet kommer att väga samman diskussionen i kapitel två och tre för att på så vis ge grund för författarens slutsats och därmed svar på frågan i uppsatsens syfte. Svar på syftesformuleringen följer sedan i och med slutsatsen i uppsatsens sjätte kapitel.

2 Principen om ömsesidigt förtroende

Som redan nämnt är principen om ömsesidigt förtroende grundläggande för hela det juridiska samarbetet inom EU men någon tydlig definition finns inte inom privaträttens område. Det framgår dock genom praxis från EU-domstolen att principen är av stor vikt för hela EU och på så vis är grundläggande för hela det juridiska samarbetet.¹⁵ Tanken är att ekonomiskt samarbete kräver ett välfungerande system för erkännande och verkställighet.¹⁶ Det har även framkommit att principen har åtminstone två plan, dels det tämligen omfattande politiska perspektivet dels det något mildare perspektiv som tillämpats i EU-domstolen.¹⁷

Det politiska perspektivet innebär att samtliga mellanliggande åtgärder, vägransgrunder inkluderade, ska avskaffas till fördel för ömsesidigt förtroende medlemsstaterna emellan.¹⁸ Detta innebär att medlemsstaterna måste lita på varandra helt när det gäller de olika rättsystem och tillgång till en rättvis prövning som finns. Det kommer således inte att finnas någon möjlighet att överklaga eller att med hjälp av vägransgrunder hävda att en dom inte bör erkännas och verkställas av en eller annan anledning. Sådan implementering av principen skulle innebära ett långtgående juridiska samarbete som helt bygger på att medlemsstaterna har förtroende för varandras rättsystem. Detta perspektiv har diskuterats och vikten av principen har tydligt poängterats genom det program som framtogs efter mötet i Tampere som syftar till att föra fram principen om ömsesidigt erkännande och därmed principen om ömsesidigt förtroende.¹⁹ Ömsesidigt förtroende och erkännande bygger som redan nämnt på varandra vilket innebär att det ena inte kan fungera utan det andra.

Det något mildare perspektiv av principen som tillämpats i EU-domstolen innebär att principen tolkas i ljuset av de vägransgrunder som idag finns i Bryssel I-Förordningen. Detta perspektiv framgår genom att EU-domstolen i relation till principen och hur den påverkar olika mål exempelvis innebär att vägransgrunden *public policy* ska tolkas restriktivt. Vägransgrunden anses alltså vara av tillräcklig vikt för att finnas kvar men i ljuset av

---

¹⁵ Case C-159/02 *Gregory Paul Turner v Felix Fareed Ismail Grovit and Others* ECR 2004 I-3565, st. 24 och Case C-116/02 *Erich Gasser GmbH v MIS.AT Srl* ECR 2003 I-14693, st. 72.

¹⁶ Prof. Dr. Kramer, E Xandra, s. 202-230, s. 4.

¹⁷ Heidelbergrapporten, s. 241-242.

¹⁸ Heidelbergrapporten, s. 241-242.

¹⁹ Tampereprogrammet.

principen om ömsesidigt erkännande ska den tolkas restriktivt. Denna tolkning anses ibland gå i strid med den politiska agenda som finns i och med det politiska perspektivet och syftet med det juridiska samarbetet eftersom den uppenbart innebär en annorlunda tolkning än den som angivits politiskt.²⁰

Ett av de hittills viktigaste stegen för principen om ömsesidigt förtroende torde vara Tampereprogrammet eftersom det innebär att en strategi för att implementera principen ytterligare lades upp. Programmet strukturerade en trestegsplan vars slutresultat skulle vara att helt avskaffa de mellanliggande åtgärder som idag försvårar cirkulationen av domar inom EU och på så vis gör det mindre attraktivt för personer och företag att dels företa gränsöverskridande handel dels ta steget att ansöka om att få en dom erkänd och verkställd i en annan medlemsstat än den där den är utfärdad.²¹ Att principen är viktig och grundläggande för det europeiska samarbetet blir ännu tydligare genom att principen behandlats under flera möten och poängterats i andra program. I det så kallade Stockholmprogrammet läggs tonvikt på att frågan om avskaffandet av exekvaturförfarandet bör bearbetas under tiden för det programmet och att ömsesidigt erkännande bör implementeras inom områden där det inte ännu fått stor verkan men där det är väsentligt för det vardagliga livet.²²

Det perspektiv av principen som ligger till grund för denna uppsats är det politiska. Vilket innebär att uppsatsens frågeställning, om det kommer komma en tid för full implementering av principen, syftar till att besvaras utifrån om det kommer komma en tid då alla mellanliggande åtgärder, vägransgrunder inkluderade, kan komma att avskaffas till fördel för mer omfattande ömsesidigt förtroende medlemsstater emellan.

---

²⁰ Bryssel I-Förordningen, art. 34 och Heidelbergrapporten, s. 241-242.

²¹ Tampereprogrammet, s. 7.

²² The Stockholm Programme – an open and secure Europe serving and protecting citizens', OJ, 4.5.2010, s. 13.

3 Utvecklingen genom Brysselregimen

3.1 Introduktion

Huvudregeln när det gäller erkännande och verkställighet av utländska domar är som redan nämnt att så inte sker.²³ Inom vissa rättsområden kan dock nationell lagstiftning stadga annorlunda. Inom EU innebar ikraftträdandet av Brysselkonventionen att en möjlighet att erkänna och verkställa utländska domar inom privaträttens område öppnades.²⁴ Utvecklingen av proceduren kring att få en utländsk dom har utvecklats under åren i och med att Bryssel I-Förordningen trädde i kraft och under 2015 träder den reviderade Bryssel I-Förordningen i kraft.

Det stadgas i Bryssel I-Förordningen att en utvärdering av dess tillämpning ska presenteras senast fem år efter dess ikraftträdande och det stadgas även att utvärderingen vid behov ska åtföljas av ett förslag till ändring av förordningen.²⁵ Den senaste utvecklingen har skett efter det att rapporter om Bryssel I-Förordningens funktion har påvisat att den generellt sett fungerar väl men att vissa områden är i behov av förbättring. Erkännande och verkställighet är ett av de områden som ansågs vara i behov av förbättring.²⁶

Innan den version av den reviderade Bryssel I-Förordningen som accepterades togs fram presenterades ett förslag till revidering och i relation till det förslaget sades att "[i]dag har det rättsliga samarbetet och förtroendet mellan medlemsstaterna nått en sådan mognad att det är möjligt att gå mot ett enklare, billigare och mer automatiskt system för erkännande och verkställighet, genom att undanröja befintliga formaliteter mellan medlemsstaterna."²⁷ Detta citat ger uttryck för principen om ömsesidigt förtroende och hur det är dags för nästa steg i utvecklingen.

Följande avsnitt kommer att beskriva utvecklingen steg för steg och avsnittet avslutas med en sammantagen diskussion om utvecklingen i relation till principen om ömsesidigt förtroende.

---

²³ Se exempelvis England och Sverige. Dicey, Morris & Collins., *The Conflict of Laws*, Sweet & Maxwell, femtonde upplagan, 2012 London, (hädanefter Dicey, Morris & Collins) s. 664 och Bogdan, Michael., *Svensk Internationell Privat- och Processrätt*, Norstedts Juridik, sjunde upplagan, 2010 Vällingby, s. 310. Kapitel 3 § 2 Utsökningsbalk (1981:774).

²⁴ Brysselkonventionen, art. 26 och 31.

²⁵ Bryssel I-Förordningen, art. 73.

²⁶ Förslag till reviderad Bryssel I-Förordning, s. 3.

²⁷ Förslag till reviderad Bryssel I-förordning, s. 6.

3.2 Brysselkonventionen

Brysselkonventionen trädde i kraft 1968 och baserades på artikel 220 i 1957 års Fördrag om Europeiska Unionen.²⁸ I Fördraget stadgades att medlemsstaterna var skyldiga att starta förhandlingar för att förbättra medborgarnas möjlighet till ömsesidigt erkännande gällande domstolsavgöranden. Konventionen är den första rättsakten vars syfte är att skapa en enad union inom det privaträttsliga rättsområdet. Konventionen innebar därmed en första möjlighet att erkänna och verkställa domar som utfärdats i en annan medlemsstat. Brysselkonventionen innebar således att ett viktigt steg togs i strävan att uppnå fri cirkulation av domar inom EU och därmed en välfungerande inre marknad. Syftet med Brysselkonventionen är att säkerställa att de formaliteter som krävs för att erkänna och verkställa en utländsk dom förenklades och på så vis förbättra rättssäkerheten för EU och dess medborgare.²⁹

I Brysselkonventionen anges att en dom ska erkännas utan att någon särskild procedur krävs, men det finns likväl grunder vilka kan åberopas för att vägra erkännande.³⁰ Det har dock tydliggjorts att vägran aldrig får baseras på frågor gällande domstols behörighet utan enbart på frågor gällande hur avgörandet kom till. Domen får inte heller granskas materiellt vid en eventuell vägran av erkännande.³¹

Till skillnad från erkännande är verkställighet föremål för en särskild procedur, det så kallade exekvaturförfarandet. Proceduren innebär att domen måste förklaras verkställbar i den medlemsstat där ansökan sker innan den kan få effekt i den medlemsstaten. Den som önskar få en dom verkställd ansöker i det land där verkställighet önskas och ansökan innebär att ett flertal steg måste genomgå. Ansökan kan vägras på samma grunder som erkännande.³²

Det första steget för den som ansöker om erkännande och verkställighet är att denne måste tillhandahålla en adress inom behörighetsområdet för den domstol där ansökan sker.³³ Vidare innebär proceduren för att ansöka om verkställighet att vissa dokument måste bifogas ansökan. De dokument som måste bifogas är en kopia av domen, för det fall det är

---

²⁸ Artikel 293 i den aktuella versionen av Fördraget om Europeiska Unionen.

²⁹ Brysselkonventionen, Ingressen.

³⁰ Brysselkonventionen, art. 25, 27 och 28.

³¹ Brysselkonventionen, art. 28 p. 3 och art. 29.

³² Brysselkonventionen, art. 31-34.

³³ Brysselkonventionen, art. 33 p. 2.

fråga om en tredskodom ska även originalet eller en bestyrkt kopia av handlingen som visar att den uteblivna parten har delgivits bifogas. Ett certifikat som visar att domen är verkställbar i landet där den utfärdats ska även bifogas ansökan och om det är aktuellt ska även ett dokument som visar att sökanden åtnjöt rättshjälp bifogas.³⁴ Om domstolen finner det nödvändigt ska sökanden bifoga en översättning av de relevanta dokumenten.³⁵

De grunder som både erkännande och verkställighet kan vägras baserat på är; om den går emot *public policy* i den stat där domen görs gällande; naturlig rättvisa; konflikt med en dom som är utfärdad i den medlemsstat där ansökan sker; konflikt med anledning av att domstolen i landet där domen utfärdats tagit ställning till en fysisk persons rättskapacitet eller rättshandlingsförmåga, makars förmögenhetsförhållande, arv eller testamente i strid med internationellt privaträttsliga regler i landet där ansökan sker, såvitt inte domstolen i landet där ansökan skett skulle handlat likadant baserat på sina internationellt privaträttsliga regler; om domen är oförenlig med en dom mellan samma parter och gällande samma sak som utfärdats i en icke-fördragsslutande stat såvitt den domen uppfyller kraven för erkännande.³⁶ Ytterligare vägransgrunder är om domen utfärdats i konflikt med de särskilda och exklusiva behörighetsregler som finns i Brysselkonventionen. En sista vägransgrund är om Brysselkonventionen skulle utgöra hinder för en medlemsstat att i relation till tredjeland förplikta sig att inte erkänna en dom som meddelats i en annan medlemsstat men mot en svarande som har hemvist eller vanlig vistelseort i detta tredjeland.³⁷

Proceduren är ett så kallat *ex parte* förfarande, det vill säga att motparten inte ges möjlighet att yttra sig om ansökan förrän efter det att proceduren genomgått. Efter det att proceduren genomgått meddelas motparten om det avgörande som meddelats med anledning av ansökan. Om verkställighet medges har motparten möjlighet att söka ändring av beslutet inom en månad från det att han delgavs beslutet.³⁸

I praktiken innebär reglerna kring erkännande och verkställighet att part i en dom utfärdad i en medlemsstat kan ansöka om att denna dom ska erkännas och verkställas i en annan medlemsstat. Erkännandet behöver inte genomgå någon procedur men kan likväl vägras baserat på de särskilda grunderna. När det gäller ansökan om verkställighet måste dock

---

³⁴ Brysselkonventionen, art. 33, 46-47.

³⁵ Brysselkonventionen, art. 48.

³⁶ Brysselkonventionen, art. 27 och 34.

³⁷ Brysselkonventionen, art. 28, 33 och 59.

³⁸ Brysselkonventionen, art. 33-36.

exekvaturförfarandet genomgås vilket innebär att vissa dokument måste tillhandahållas och en prövning av domen i relation till vägransgrunderna sker och efter detta beslutar domstolen där ansökan skett om domen ska godkännas och därmed erkännas. Efter det att beslut har meddelats får motparten möjlighet att överklaga beslutet och även här är vägransgrunderna den enda möjligheten att ändra beslutet om erkännande.

3.3 Bryssel I-Förordningen

Huvudregeln är fortfarande att det inte krävs någon särskild procedur för erkännande men att domen måste genomgå exekvaturförfarandet för att verkställas.³⁹ Jämfört med Brysselkonventionen innehåller Förordningen i många frågor samma regler. Domen får fortfarande inte granskas materiellt och den får inte heller vägras erkännande och verkställighet baserat på behörighetsfrågor.⁴⁰ I huvudsak fungerar exekvaturförfarandet likadant som i Konventionen men med ett par viktiga skillnader. De viktiga skillnaderna är att en vägransgrund tagits bort och att vägransgrunderna inte kan tillämpas förrän vid överklagandestadiet.⁴¹ Den vägransgrund som tagits bort är den som relaterar till fysiska personers rättskapacitet, rättshandlingsförmåga, arv eller testamente.⁴²

Det faktum att vägransgrunderna bara kan återopas i överklagandestadiet innebär att proceduren påskyndas och ett beslut ska i princip kunna tas automatiskt efter det att alla dokument inkommit och domstolen ges alltså inte möjlighet att på eget bevåg pröva domen utifrån vägransgrunderna.⁴³

Det har anförts att proceduren för att erhålla exekvatur har förbättrats och påskyndats under åren och att Brysselkonventionen harmoniserade proceduren inom EU och att Bryssel I-Förordningen i sin tur påskyndade proceduren väsentligt.⁴⁴

I praktiken innebär förändringarna att samma formaliteter fortfarande måste uppfyllas för att ansöka om erkännande och verkställighet men att proceduren torde gå snabbare eftersom domstolen inte på eget bevåg får pröva domen i relation till vägransgrunderna. Risken för att ett beslut om erkännande och verkställighet ska överklagas och ändras

---

³⁹ Bryssel I-Förordningen, art. 33 och 38.

⁴⁰ Bryssel I-Förordningen, art. 35 p. 2 och art. 36.

⁴¹ Bryssel I-Förordningen, art. 34-35 och 41.

⁴² Jämför Brysselkonventionen art. 27-28 och Bryssel I-Förordningen art. 34-35.

⁴³ Cheshire, North & Fawcett, s. 606.

⁴⁴ Data Collection and Impact Analysis, s 12.

baserat på någon av vägransgrunderna blev också mindre eftersom en vägransgrund avskaffades.

3.4 Den reviderade Bryssel I-Förordningen

Ett av syftena med den reviderade Bryssel I-Förordningen är att ytterligare utveckla och förenkla erkännande och verkställighet av utländska domar.⁴⁵ Den mest ingripande skillnaden när det gäller erkännande och verkställighet är att exekvaturförfarandet har avskaffats. En dom som är utfärdad i en medlemsstat ska nu inte bara erkännas utan att någon särskild procedur måste genomgåas utan även verkställas.⁴⁶

I och med att exekvaturförfarandet avskaffas försvinner också många av kraven på formaliteter som ska uppfyllas innan en dom kan erkännas och verkställas. Vissa formaliteter måste dock fortfarande uppfyllas. Sökanden måste presentera en kopia av domen samt ett intyg utfärdat av den domstol där domen utfärdats. Detta certifikat ska beskriva åtgärden, intyga att domstolen är behörig att pröva målet i sak och att domen är verkställbar i ursprungsstaten, samt ett delgivningsbevis om domen utfärdats utan att svaranden kallats att inställa sig. En översättning av innehållet i intyget ska också tillhandahållas. Det är även möjligt för den behöriga verkställande myndigheten i det land där erkännande och verkställighet söks att kräva en översättning av domen i stället för innehållet i intyget. En viktig skillnad jämfört med Bryssel I-Förordningen är dock att en sådan översättning enbart får krävas om handläggningen av ärendet inte kan fortsättas utan en sådan översättning.⁴⁷ I Bryssel I-Förordningen är det inte definierat på samma sätt när en sådan översättning får krävas.⁴⁸ En ytterligare skillnad jämfört med Bryssel I-Förordningen är att den som ansöker om erkännande och verkställighet inte längre behöver presentera en adress inom området för vilket domstolen där ansökan sker har behörighet.⁴⁹

Även om exekvaturförfarandet som sådant har avskaffats ansågs det fortfarande finnas behov för vissa säkerhetsåtgärder och med anledning av detta bibehölls vägransgrunderna.

---

⁴⁵ Den reviderade Bryssel I-Förordningen, ingressen p. 1.

⁴⁶ Den reviderade Bryssel I-Förordningen, art. 36 och 39.

⁴⁷ Den reviderade Bryssel I-Förordningen, art. 37 p. 2 och art. 42 p. 3-4.

⁴⁸ Bryssel I-Förordningen, art. 55.

⁴⁹ Den reviderade Bryssel I-Förordningen, art. 41 p. 3.

Detta innebär att domstol på anmodan av part kan vägra erkännande eller verkställighet utifrån någon av vägransgrunderna.⁵⁰

I praktiken innebär förändringarna att den som önskar få en dom erkänd och verkställd i en annan medlemsstat inte längre behöver genomgå någon procedur utan enbart behöver tillhandahålla de relevanta dokumenten och efter detta kan domen få verkan även i denna medlemsstat. Det finns dock fortfarande möjlighet för motparten att hävda att domen inte ska erkännas och verkställas baserat på någon av vägransgrunderna. På så vis har exekvaturförfarandet avskaffats och processen för att erkänna och verkställa en utländsk dom har förenklats ytterligare medan det fortfarande finns ett skyddsnet för att fånga upp de domar som går emot de grunder som har ansetts vara väsentliga.

3.5 Ömsesidigt förtroende och kritik mot avskaffandet av exekvaturförfarandet

De olika stegen i utvecklingen har resulterat i olika konsekvenser men de har alla gemensamt att processen för att få en utländsk dom erkänd och verkställd har förenklats och påskyndats. Det första steget i Brysselkonventionen, då EU tar ett stort steg genom att till viss del harmonisera privaträttens område, innebär att domar för första gången kan erkännas och verkställas på samma villkor i alla medlemsstater. Utvecklingen genom Bryssel I-Förordningen innebär sedan att proceduren påskyndas och förenklas genom att domstolen inte på eget bevåg får granska om domen bör vägras erkännande och verkställighet med anledning av någon av vägransgrunderna, utan att detta får ske först på anmodan av motparten genom en överklagan av beslutet om erkännande och verkställighet.

I relation till principen om ömsesidigt förtroende innebär till att börja med ikraftträdandet av Brysselkonventionen att principen fick en första inverkan inom privaträttens område. I och med harmoniserade bestämmelser tvingas medlemsstaterna att lita på varandra och ge domar utfärdade i andra medlemsstater samma verkan som en dom utfärdad av det egna domstolväsendet samma effekt så snart de genomgått de steg som krävs.

En stor del i utvecklingen inom området baseras på ett möte som företogs i Tampere Finland 1999. Under mötet beslutades att unionen skulle arbeta för att implementera principen om ömsesidigt förtroende särskilt genom att avskaffa mellanliggande åtgärder

---

⁵⁰ Den reviderade Bryssel I-Förordningen, art. 45-46.

som försvårar och förhindrar för den fria cirkulationen av domar.⁵¹ I det program som togs fram efter mötet i Tampere presenterades ett förslag till ett stegvis avskaffande av de mellanliggande åtgärder som ansågs förhindra att principen för ömsesidigt förtroende implementeras fullt ut. Förslaget innehåller tre olika steg som sammantaget ska resultera i att principen om ömsesidigt förtroende implementeras i större utsträckning och att exekvaturförfarandet avskaffas helt. Det första steget är att införa Förordningar inom några specifika rättsområden inom privaträttens område där proceduren ska förenklas eller tas bort helt⁵², det andra steget är att revidera Bryssel I-Förordningen och det tredje steget är att ta bort exekvaturförfarandet helt inom alla områden som omfattas av Bryssel I-Förordningen.⁵³

Frågan om ömsesidigt förtroende och därmed avskaffandet av exekvaturförfarandet har alltså varit en pågående diskussion under många år och turerna i diskussionen har varit många. Idén om att avskaffa förfarandet är både prisat och kritiserat. Kritik mot avskaffandet har exempelvis grundats på att exekvaturförfarandet är grundläggande för skyddet av mänskliga rättigheter.⁵⁴

Många av de argument som talade för avskaffandet relaterade till en välfungerande inre marknad. Det sades exempelvis att principen om ömsesidigt förtroende motiverar avskaffandet av exekvaturförfarandet och att en dom som är utfärdad i en medlemsstat bör behandlas såsom om den vore utfärdad i den medlemsstat där erkännande och verkställighet söks.⁵⁵ I relation till detta anförs samtidigt att avskaffandet inte får innebära att svarandens rätt till försvar äventyras. Detta innebär att den som erkännande och verkställighet söks emot måste skyddas på något vis, exempelvis genom att ha möjlighet att överklaga att domen vinner kraft i en annan medlemsstat, det vill säga att det fortfarande finns vägransgrunder.⁵⁶

En kort diskussion om vägransgrunderna bör föras för att skapa förståelse för vad det är som egentligen menas med att avskaffandet skulle innebära att skyddet för mänskliga

---

⁵¹ Tampereprogrammet.

⁵² Detta första steg kommer att diskuteras i nästkommande kapitel.

⁵³ Tampereprogrammet, s. 7.

⁵⁴ Cuniberti, Gilles and Rueda, Isabelle., *Abolition of Exequatur, Addressing the Commission's Concerns*, University of Luxembourg Law Working Paper No 2010-03, p. 286-316 (hädanefter Cuniberti, Gilles and Rueda), s. 288.

⁵⁵ *Report on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (recast) (COM(2010)748 – C7-0433/2010-2010/0383(COD))*, Committee on Legal Affairs, Rapporteur: Tadeusz Zwiefka, A7-0320/2012, (hädanefter Report on the proposal), s. 20.

⁵⁶ Report on the proposal, s. 20-22.

rättigheter skulle bli för svagt om dessa skulle avskaffas ihop med exekvaturförfarandet. Den vägransgrund som synes vara av störst betydelse för medlemsstaterna och är den som oftast åberopas är *public policy*.⁵⁷ Denna vägransgrund innebär att en part kan hävda att erkännande och verkställighet av en dom skulle gå så kraftigt emot hela rättsystemet i det land där ansökan sker att ansökan bör vägras. I relation till detta är det även viktigt att svaranden har fått möjlighet att göra sin röst hörd under domstolsförfarandet, det vill säga att svaranden haft rätt till att presentera sitt försvar. Detta är en sådan punkt som vägt tungt i argumentationen i relation till mänskliga rättigheter, rätten till en rättvis rättegång är en grundläggande rättighet och innebär att svarandeparten måste få möjlighet att presentera ett försvar.⁵⁸ En dom där svaranden inte fått presentera sitt försvar skulle således vara i strid med mänskliga rättigheter och det är en sådan dom som kritikerna av avskaffandet befarar skulle kunna få effekt i andra medlemsstater om några vägransgrunder inte kvarstår.⁵⁹

Lagstiftning som inte är i led med vad som stadgas i Konventionen om mänskliga rättigheter har i praxis fastställts vara emot *public policy* och domar som baseras på sådan lagstiftning ska därför kunna vägras erkännande och verkställande.⁶⁰ Det har redan fastställts att en restriktiv tolkning av begreppet *public policy* ska tillämpas när den används som vägransgrund. Dicey, Morris och Collins förtydligar tolkningen med hjälp av följande mening ”[b]efore it may find recognition contrary to public policy, the court addressed must conclude that recognition would conflict, to an unacceptable degree, with the legal order in the State of recognition because it would infringe a fundamental principle, or would involve a manifest breach of a rule of law which is regarded as fundamental within that legal order.”⁶¹ Citatet visar hur restriktiv tolkningen av vad som kan anses omfattas av vägransgrunden ska vara och därmed hur liten påverkan undantaget egentligen har på den fria cirkulationen av domar. Det faktum att krävs mycker för att en dom ska anses vara utfärdad i strid med *public policy* visar också varför så liten andel av de ansökningar av erkännande och verkställighet som faktiskt vägras. Oavsett antal domar som faktiskt vägras erkännande och verkställighet baserat på denna vägransgrund är det mål som dem som leder till kritik mot avskaffande av exekvaturförfarandet och vägransgrunder.

---

⁵⁷ Heidelbergrapporten, s. 241 och Data Collection and Impact Analysis, s. 38-39.

⁵⁸ Europeiska Konventionen om mänskliga rättigheter, art. 6.

⁵⁹ Cuniberti, Gilles and Rueda, s. 293.

⁶⁰ *Oppenheimer v Cattermole* [1976] A.C 249, och Dicey, Morris & Collins, s. 13.

⁶¹ Dicey, Morris & Collins, s. 771.

För att återgå till den kritik som riktats mot exekvaturförfarandet, och därmed visar en positiv inställning till den utökade implementeringen av principen om ömsesidigt förtroende, har något av den skarpaste kritiken baserats på att förfarandet innebär en onödigt kostsam och tidskrävande process. Även om det anförts att processen i sig är effektiv så innebär de förberedelser som sökanden behöver göra att slutresultatet blir en tidskrävande och kostsam process.⁶² Kostnaderna hänförs exempelvis till att en adress måste tillhandahållas, vilket i praktiken ofta innebär att ett ombud i den medlemsstaten måste anlitas, och att en översättning av hela domen ofta krävs utan att det finns ett tydligt motiv till det kravet.⁶³ Undersökningar har visat att kostnaden för ett förfarande med ett enkelt mål uppgår till ungefär € 2 208 medan ett komplicerat mål kan kosta så mycket som € 12 791. En uppskattning om att inte mer än 25 procent av alla mål som genomgår förfarandet är av komplex natur skulle innebära att de totala kostnaderna för exekvaturförfarandet uppgår till ungefär € 48 miljoner per år.⁶⁴ Av alla de mål som genomgår förfarandet och därmed blir föremål för dessa kostnader är det bara 3-5 procent som vägras erkännande och verkställighet baserat på någon av vägransgrunderna. Detta innebär att för de övriga 95-97 procenten mål blir förfarandet i princip enbart ett formellt förfarande som av vissa anses sakna funktion.⁶⁵ Baserat på dessa siffror anses det alltså obefogat med en så kostsam process i relation till det låga antal domar som fångas upp i och med förfarandet.

I en grönbok som presenterades i relation till förslaget till en reviderad Bryssel I-Förordningen anfördes att det torde vara svårt att motivera den tidsutdräkt och de kostnader exekvaturförfarandet medför i relation till det låga antal fall där konsekvensen av förfarandet är att målet vägras erkännande och verkställande. Det anfördes även att det borde vara realistiskt att jobba för att avskaffa exekvaturförfarandet just eftersom ansökan om en verkställighetsförklaring nästan alltid är framgångsrik och det väldigt sällan verkställighetsförklaring att erkännande och verkställighet vägras.⁶⁶

---

⁶² Heidelbergrapporten, s. 226-227 och Proposal Impact Assessment, s. 12.

⁶³ Heidelbergrapporten, s. 220-221.

⁶⁴ Data Collection and Impact Analysis, s. 45.

⁶⁵ Data Collection and Impact Analysis, s. 51-55.

⁶⁶ Green paper on the review of council regulation (EC) No 44/2001 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters, COM(2009) 175 final. (hädanefter Green paper on the review of the Brussels I-Regulation), s. 2.

Det är till stor del med anledning av denna kritik som många anser att det är dags att avskaffa exekvaturförfarandet och på så vis undkomma dessa onödiga utgifter och onödig tidsåtgång och i större utsträckning implementera principen om ömsesidigt förtroende. Principen om ömsesidigt förtroende är dock en komplex fråga och precis som tidigare nämnt har det poängterats i en rapport om Bryssel I-Förordningens funktion i medlemsstaterna att det är skillnad på principen ur ett politiskt perspektiv och ur det perspektiv den tillämpats i EU-domstolen.⁶⁷ I relation till dessa två olika tolkningar av principen har det poängterats att trots att den politiska agendan innebär att för att implementera principen om ömsesidigt förtroende krävs att även vägransgrunden *public policy* avskaffas så har praxis från EU-domstolen visat att det fortfarande finns behov av att bibehålla vägransgrunder för att på ett adekvat sätt skydda svarandepartens rättigheter.⁶⁸

Baserat på den kritik som riktats mot avskaffande av exekvaturförfarandet utan att bibehålla ett skydds nät för svarandeparter är det tämligen tydligt varför det förslag till en reviderad Bryssel I-Förordning som tillslut accepterades ser ut som det gör. Det har även tydligt poängterats i ingressen till den reviderade Förordningen att avskaffandet av mellanliggande åtgärder inte får äventyra rätten till ett försvar.⁶⁹ Medlemsstaterna verkar helt enkelt inte vara redo för att implementera principen om ömsesidigt förtroende i den utsträckning det skulle krävas för att kunna avskaffa även vägransgrunderna helt och därmed implementera principen om ömsesidigt förtroende fullt ut.

För att återkoppla till den plan som strukturerades i Tampere gällande avskaffandet av exekvaturförfarandet innebär alltså att den reviderade Bryssel I-Förordningen inbegriper både steg två och tre i den plan som presenterades i Tampereprogrammet. Det vill säga en revidering av Bryssel I-Förordningen samt avskaffandet av exekvaturförfarandet.

Konsekvensen av den reviderade Bryssel I-Förordningen kommer sannolikt bli att den fria cirkulationen av domar förbättras eftersom det inte längre kommer finnas en kostsam procedur som avskräcker personer och företag från att ens ansöka om erkännande och verkställighet. Den lilla andel som vägras erkännande och verkställighet kommer möjligen öka i antal eftersom undersökningar har visat att fler skulle vara benägna att ansöka om erkännande och verkställighet om det inte krävs någon extra procedur för det, med även

---

⁶⁷ Heidelbergrapporten, s. 241-242.

⁶⁸ C-7/98, *Krombach v Bamberski*, ECR 2000 I-01935 och Heidelbergrapporten, s. 242.

⁶⁹ Den reviderade Bryssel I-Förordningen, ingressen p. 29.

det torde ske i proportion till antalet ansökningar vilket i slutändan ändå innebär att cirkulationen förbättras. Alla förändringar som innebär att fler vågar ta steget att ansöka om att få en dom erkänd och verkställd och på så vis få ut det de är berättigade till måste ses som en förbättring av cirkulationen även om fullständigt avskaffande av vägransgrunderna skulle kunna leda till att ännu fler domar kunde cirkulera fritt på den inre marknaden. Utvecklingen innebär alltså ett ytterligare steg mot en högre grad av implementering av principen om ömsesidigt förtroende även om den inte ännu innebär full implementering.

4 Utvecklingen inom några specifika rättsområden

4.1 Introduktion

Som redan nämnt strukturerades en trestegsplan för hur principen om ömsesidigt förtroende skulle implementeras i större utsträckning efter mötet i Tampere. Det första steget skulle innebära att några särskilda rättsområden behandlas och de mellanliggande åtgärder som fanns skulle elimineras så långt som möjligt. Detta första steg har inneburit att det mellan 2001 och 2009 har tillkommit tre förordningar där exekvaturförfarandet eller dess avskaffande hanterats på lite olika sätt. Det de alla har gemensamt är att de syftar till att förenkla och förbättra cirkulationen av domar samtidigt som de har någon form av lösning för att bibehålla det skydd för svarandeparter som uppställs i artikel 47 i EU:s stadga för mänskliga rättigheter. I programmet formulerades att strävan för att avskaffa exekvaturförfarandet så att alla mellanliggande åtgärder som förhindrar implementering av principen om ömsesidigt förtroende eller erkännande ska avskaffas. Medlemsstaterna ska därmed behandla en dom som är utfärdad i en annan medlemsstat såsom vore den utfärdad av den egna domstolen.⁷⁰ Det anfördes dock även att det ibland kan vara nödvändigt med regler på EU-nivå som säkerställer att medlemsstaterna uppnår vissa miniminormer, exempelvis att mänskliga rättigheter efterlevs.⁷¹ Nedan kommer de tre Förordningarna att beskrivas och de olika lösningarna för erkännande och verkställighet kommer att diskuteras.

4.2 Förordningen om obestridda fordringar

Det första steget bort från exekvaturförfarandet togs genom Förordningen om obestridda fordringar där det i stället för ett särskilt förfarande infördes miniminormer. I ingressen till Förordningen poängterades vikten av avskaffandet av exekvaturförfarandet och nödvändigheten av miniminormer och hänvisning gjordes till Tampereprogrammet.⁷² Förordningen innebär en möjlighet att få en dom certifierad som en obestridd fordring och därmed få en europeisk exekutionstitel. Den europeiska exekutionstiteln innebär att domen erkänns och verkställs utan att någon särskild procedur krävs.⁷³ Det stadgades att en fördel jämfört med Bryssel I-Förordningen är att den tidsutdräkt och de kostnader som

---

⁷⁰ Tampereprogrammet, s. 5.

⁷¹ Tampereprogrammet, s. 5.

⁷² Förordningen om obestridda fordringar, ingressen p. 3, 8, 12-13.

⁷³ Förordningen om obestridda fordringar, ingressen p. 8, 12-13 och 19, samt art. 5 och kapitel III.

exekvaturförfarandet innebär undviks medan det ändå finns säkerhetsåtgärder som skyddar svarandepartens rättigheter.⁷⁴

I led med vad som stadgades i Tampereprogrammet har proceduren för att få en dom gällande en obestridd fordring avskaffats. Det finns inte några vägransgrunder och det är inte möjligt att överklaga att en sådan dom erkänns och verkställs. Den lösning som har använts innebär i stället att Förordningen innehåller miniminormer för att säkerställa att svaranden har delgivits korrekt. Förordningen innebär som nämnt en möjlighet att få en dom certifierad som en obestridd fordring och därmed få en europeisk exekutionstitel. Den europeiska exekutionstiteln innebär att domen erkänns och verkställs utan att någon särskild procedur krävs. Denna exekutionstitel kan dock enbart utfärdas för en dom som är utfärdad i en medlemsstat som lever upp till de miniminormer som stadgas i Förordningen. Minimिनormerna innebär dock inte att något krav ställs på medlemsstaterna att uppfylla dessa och på så vis harmonisera nationell lagstiftning utan fungerar i stället som ett incitament för att medlemsstaterna att uppfylla kraven. Kraven fungerar som ett incitament eftersom resultatet av att uppfylla dem är att det ger en mindre betungande procedur för att få en dom erkänd och verkställd för mål där Förordningen är tillämplig, det vill säga mål med obestridda fordringar.⁷⁵

De miniminormer som uppställs i Förordningen gäller processuella frågor som måste vara uppfyllda för att det ska kunna bli aktuellt med en europeisk exekutionstitel. Den fråga som huvudsakligen behandlas är frågan om delgivning och information om hur fordran bestrids. Det handlar alltså om att svaranden ska ha varit medveten om vad som skett och haft möjlighet att bestrida fordran om så önskats. Det är först om dessa kriterier är uppnådda som det är möjligt att få en europeisk exekutionstitel utfärdad för domen.⁷⁶

Trots att det inte finns något exekvaturförfarande i Förordningen finns det fortfarande säkerhetsåtgärder som måste uppfyllas för att en dom ska kunna få en exekutionstitel. De kriterier som uppställs liknar de som finns i den reviderade Bryssel I-Förordningen och de omfattar huvudsakligen att domen måste vara verkställbar i den stat där den utfärdats och

---

⁷⁴ Förordningen om obestridda fordringar, ingressen p. 9.

⁷⁵ Förordningen om obestridda fordringar, ingressen p. 8, 12-13 och 19, samt art. 5 och kapitel III.

⁷⁶ Förordningen om obestridda fordringar, art. 12-19.

att den inte är i konflikt med några av de särskilda eller exklusiva behörighetsreglerna som återfinns i Bryssel I-Förordningen.⁷⁷

Förordningen för obestridda fordringar innebär alltså att det öppnats upp för en möjlighet att få en dom erkänd och verkställd utan att behöva genomgå något exekvaturförfarande och utan att det finns möjlighet att vägra erkännande och verkställighet baserat på de traditionella vägransgrunderna. I stället uppställs minimumkriterier som den medlemsstat som utfärdat domen måste uppnå för att denna möjlighet ska finnas samt att domen uppfyller de generella krav som fortfarande finns kvar gällande att den inte får gå emot särskilda eller exklusiva behörighetsregler samt att den måste vara verkställbar i det land där den utfärdats.

4.3 Förordningen om småmålsförfaranden

Ytterligare ett steg i enlighet med den utveckling som planerades i Tampereprogrammet togs genom Förordningen om småmålsförfaranden. Vikten av att göra förändringar men fortfarande se till att lämpliga säkerhetsåtgärder finns kvar poängterades igen och extra betoning lades på att det är viktigt att säkerställa att mänskliga rättigheter efterlevs.⁷⁸ Syftet med Förordningen är att tillhandahålla ett alternativ till förfarande gällande mål där värdet inte överstiger € 2000. Förordningen innehåller alltså inte bara regler om hur en dom kan erkännas och verkställs utan den innehåller processuella regler som kan tillämpas i stället för nationella processuella regler just i mål där värdet inte överstiger det givna beloppet.⁷⁹

Förordningen om småmålsförfaranden är nära sammankopplad med Förordningen om obestridda fordringar. Anledningen till detta är att ett mål som utfärdas utifrån de processuella regler som anges i denna förordning på begäran av part får en europeisk exekutionstitel och kan därmed erkännas och verkställas utan att behöva genomgå någon särskild procedur.⁸⁰ Återigen finns dock några grundläggande kriterier som måste uppfyllas för att domen ska kunna erkännas och verkställas, domen får inte vara i konflikt med en tidigare dom som utfärdats gällande samma sak och mellan samma parter.⁸¹

---

⁷⁷ Jämför Förordningen om obestridda fordringar, art. 6 och den reviderade Bryssel I-Förordningen art. 45 och 53.

⁷⁸ Förordningen om småmålsförfaranden, ingressen p. 8-9.

⁷⁹ Förordningen om småmålsförfaranden, art. 2.

⁸⁰ Förordningen om småmålsförfaranden, art. 21.

⁸¹ Förordningen om småmålsförfaranden, art. 22.

Förordningen om småmålsförfaranden resulterar alltså i att företag och invånare i medlemsstaterna ges en möjlighet att väcka talan och tillämpa de harmoniserade processuella regler som återfinns i Förordningen i stället för nationella processregler. På så vis kan domen i slutändan också på ett mindre betungande sätt erkännas och verkställas i övriga medlemsstater.

4.4 Underhållsförordningen

Ett ytterligare steg i utvecklingen skedde i och med ikraftträdandet av Underhållsförordningen. Även i denna förordning skedde hänvisning till Tampereprogrammet och det stadgades att programmet angav att exekvaturförfarandet bör avskaffas för att effektivisera det sätt på vilket borgenärer kan skydda sina rättigheter, i detta fall rättigheter gällande underhållsfrågor.⁸² Det angavs i Förordningen att borgenärer i underhållsfrågor på ett enkelt sätt borde kunna erhålla ett beslut som automatiskt erkänns och verkställs i andra medlemsstater utan att det krävs några mellanliggande åtgärder.⁸³

I Underhållsförordningen presenteras ytterligare en lösning gällande erkännande och verkställighet. I likhet med Förordningen om småmålsförfaranden tillhandahåller Underhållsförordningen harmoniserade processuella regler som utgör ett komplement till nationell lagstiftning. Förordningen utgör även ett komplement till Bryssel I-Förordningen på så vis att den ersätter relevanta delar i Bryssel I-Förordningen, nämligen gällande underhållsfrågor.⁸⁴

När det gäller erkännande och verkställighet har exekvaturförfarandet avskaffats i vissa fall men inte alla. Bara medlemsstater som har antagit 2007 års Haagprotokoll åtnjuter fördelen av att inte behöva genomgå exekvaturförfarandet vid erkännande och verkställighet av en utländsk dom.⁸⁵ Det relevanta protokollet innehåller processuella regler för underhållsfrågor.⁸⁶ Detta innebär i praktiken att något liknande den lösning som använts i Förordningen om obestridda fordringar har använts, nämligen miniminormer. Enbart de medlemsstater som har undertecknat Haagprotokollet om underhållsfrågor åtnjuter fördelen av att undkomma exekvaturförfarandet precis som bara de medlemsstater som når

---

⁸² Underhållsförordningen, ingressen p. 5.

⁸³ Underhållsförordningen, ingressen p. 9.

⁸⁴ Underhållsförordningen, ingressen p. 4.

⁸⁵ Underhållsförordningen, art. 16-17, 6, 39 och 41.

⁸⁶ Protokoll av den 23 November 2007 gällande tillämplig lag vid underhållsfrågor, art. 1.

upp till de miniminormer som uppställs i Förordningen om obestridda fordringar kan få en europeisk exekutionstitel. Även här finns alltså säkerhetsåtgärder som säkerställer att bara de domar som kommit till stånd med hjälp av processuella regler som inte är i strid med mänskliga rättigheter kan åtnjuta fördelen av att komma runt tidskrävande och kostsamma procedurer för erkännande och verkställighet.

4.5 Jämförelse och konsekvenser av utvecklingen i de olika Förordningarna

Som beskrivet har dessa tre Förordningar tillämpat olika lösningar för hur principen om ömsesidigt förtroende fått utökad betydelse inom ramen för privaträtt och mer specifikt inom några särskilda områden inom privaträtt. De olika lösningarna har olika bakgrund till varför de tillämpats och varför de är lämpliga i den specifika Förordningen. Det de alla har gemensamt är som redan nämnt att de strävar efter fri cirkulation av domar och därmed en förenklad och påskyndad process för att komma dit utan att för den skull försumma betydelsen av skyddet för svarandeparten.

Jämfört med den reviderade Bryssel I-Förordningen har alltså en annan lösning tillämpats i Förordningen om obestridda fordringar. I stället för att ge möjlighet till motparten att bestrida erkännande och verkställighet baserat på vägransgrunder uppställs krav på processuella regler som måste vara uppfyllda för att ha åtkomst till denna förenklade väg att få en dom erkänd och verkställd. En anledning till att denna lösning fungerar gällande obestridda fordringar men kanske inte skulle fungera lika bra gällande hela det rättsområde som omfattas av Bryssel I-Förordningen kan möjligen vara just att det är ett begränsat rättsområde och Förordningen i sig utgör ett komplement till Bryssel I-Förordningen. Möjligheten att luta sig mot de regler som återfinns i Bryssel I-Förordningen kvarstår alltid och därmed finns en väg för att få domen erkänd och verkställd även om miniminormerna inte är uppfyllda.

I det förslag till Förordning om obestridda fordringar som presenterades först, anfördes att en anledning till att just denna Förordning borde vara det första steget i den utveckling som planades efter mötet i Tampere är att det ter sig naturligt att fordringar som inte är bestridda borde kunna erkännas och verkställas utan att något särskilt förfarande måste genomgå. En anledning till att det är av stor vikt att just dessa mål snabbt kan få verkan är också att de är av stor betydelse för företag inom EU. Det kan vara av ytterst stor betydelse för ett företag att få de pengar som de enligt en dom är berättigade till eftersom dess

verksamhet kan vara avhängig på dessa pengar. Att företag snabbt kan få tillgång till pengar de är berättigade till är alltså en viktig faktor för en välfungerande inre marknad och det ter sig tämligen motsägelsefullt att en dom som inte bestritts av motparten ska sinkas på grund av att den måste genomgå ett exekvaturförfarande. I förslaget angavs också att miniminormer borde finnas för att förstärka det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaterna och för att säkerställa att mänskliga rättigheter efterlevs. Det poängteras också att säkerhet, effektivitet och snabbhet vid delgivning är en av grundvalarna för ömsesidigt förtroende och det ter sig därmed lämpligt att upprätta miniminormer gällande just detta.⁸⁷

När det gäller Förordningen om småmålsförfaranden har även denna inneburit att ett komplement till tidigare lagstiftning presenterats. En skillnad är dock att den inte bara kompletterar Bryssel I-Förordningen utan även nationella processuella regler i och med att den ger en alternativ väg att gå när talan väcks i ett mål där värdet inte överstiger det angivna beloppet. Det är återigen av vikt att betona att en anledning till att avskaffa säkerhetsåtgärder av så omfattande natur som de som återfinns i Bryssel I-Förordningen fungerar i detta läge sannolikt är att det rör just ett begränsat rättsområde, nämligen mål av mindre värde, samt att det utgör just ett komplement och inte på något vis ersätter annan lagstiftning.

I det förslag som presenterades till Förordning om småmålsförfaranden anfördes att syftet med en sådan Förordning är att förenkla och förbättra den inre marknaden. Ett argument för att det är lämpligt och befogat med en sådan Förordning är att de kostnader som ett domstolsförfarande, särskilt när det inbegriper mer än ett land, sällan är proportionerliga till värdet av målet när det är fråga om ett mål av lägre värde. Det kan därför vara svårt att finna argument för att faktiskt utnyttja sin tillgång till rättvisa, särskilt mot en person eller affärspartner som finns i en annan medlemsstat eftersom det sannolikt skulle kosta mer än det skulle smaka. Eftersom det alltså ofta saknas en rättslig procedur som ter sig ekonomiskt proportionerlig till ett mål av lägre värde avstår många parter i gränsöverskridande tvister från att väcka talan just för att kostnaderna inte är proportionerliga till värdet av tvisten. Med anledning av införandet av särskilda regler för dessa tvister togs ett positivt steg i utvecklingen och Förordningen innebär att utvecklingen går mot en mer välfungerande inre marknad där privatpersoner och företag vågar beakta

---

⁸⁷ Proposal for a Council Regulation creating a European enforcement order for uncontested claims, COM(2002) 159 final., s. 2-4.

sin rätt till en rättslig prövning även i mål av mindre värde. Anledningen till att det blir enklare och mindre kostsamt med denna Förordning som stöd är att den tillhandahåller harmoniserade regler där exempelvis språklig tolkning av nationell lagstiftning och olika rättsliga system inte är nödvändig.⁸⁸

Dessa argument hänförs alltså till att väcka talan från första början, men liknande argument kan användas när det gäller att ta steget att få en dom erkänd och verkställd. Undersökningar har visat att privatpersoner och företag tenderar att göra ett övervägande av kostnad och förtjänst innan de bestämmer sig för att ansöka eller inte ansöka. Om övervägandet visar att kostnaderna för att ansöka skulle överstiga eller vara nästintill samma belopp som förtjänsten skulle vara finner de sällan det ekonomiskt motiverat att genomgå proceduren för att få domen erkänd och verkställd.⁸⁹ Även av denna anledning var det alltså av vikt att börja med en Förordning som behandlar dessa mål av lägre värde, eftersom det ter sig orimligt att en part ska avskräckas från att både väcka talan och sedan ansöka om att få domen erkänd och verkställd på grund av att regler som säkerställer att kostnaderna är proportionerliga till värdet av tvisten saknas.

Förordningen om småmålsförfaranden innebär således att principen om ömsesidigt förtroende tar ett steg vidare genom att införa processuella regler som ger privatpersoner och företag möjlighet att tillämpa harmoniserade regler men inte tvingar dem att göra det.

När det gäller Underhållsförordningen är det återigen fråga om ett begränsat område inom privaträtten. I det förslag som presenterades inför införandet av en Underhållsförordning poängterades återigen vikten av att fortsätta implementera och förstärka principen om ömsesidigt förtroende och ömsesidigt erkännande. Det påpekades att frågor om underhåll är av komplex och delad natur eftersom de dels kan klassificeras som familjerättsliga frågor dels som vilken typ av fordringar som helst. Denna klassificeringssvårighet kan leda till problem och ett syfte med Underhållsförordningen är därmed att eliminera dessa svårigheter och tillhandahålla ett harmoniserat verktyg för att hantera denna typ av frågor. På så vis är ambitionen att avskaffa alla hinder för att indriva tilldömt underhåll.⁹⁰

---

⁸⁸ Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing a European Small Claims Procedure COM(2005) 87 final, s. 2-7.

⁸⁹ Data Collection and Impact Analysis, s. 9.

⁹⁰ Proposal for a Council Regulation on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and cooperation in matters relating to maintenance obligations COM(2005) 649 final, s. 2-9.

Även när det gäller Underhållsförordningen är det fråga om ett begränsat område inom privaträtten där medlemsstaterna ges möjlighet till tillämpning av harmoniserade regler men inte tvingas. Underhållsförordningen innebär således på samma vis som de två andra förordningarna att ett ytterligare steg mot en högre grad av implementering av principen om ömsesidigt förtroende tagits.

5 Utvecklingen i relation till principen om ömsesidigt förtroende

5.1 Praktiska konsekvenser av utvecklingen

För att förstå vad utvecklingen i de olika stegen innebär rent praktiskt kommer en jämförande exemplifiering nu beskriva utvecklingen. De olika stegen i Brysselregimen innebär att en dom som är utfärdad i en medlemsstat kan erkännas och verkställas i en annan medlemsstat såvitt den kan förklaras verkställbar. Proceduren för denna förklaring är den som kallas exekvaturförfarandet och den innebär att domstolen i den medlemsstat där ansökan sker ska kontrollera de handlingar som ska medfölja domen, det vill säga bland annat ett intyg som visar att domen är verkställbar i den staten där den utfärdats. Baserat på den lydelse som återfinns i Bryssel I-Förordningen ska detta steg ske tämligen automatiskt efter en rutinmässig kontroll av alla dokument. Efter denna kontroll förklaras domen verkställbar och kan därmed få verkan i den andra medlemsstaten. Efter detta steg finns dock möjlighet för den andra parten, den som verkställbarhet söks mot, överklaga beslutet och hävda att domen inte är verkställbar baserat på någon av vägransgrunderna. Denna part kan exempelvis anföra att domen är utfärdad i strid med mänskliga rättigheter eftersom svaranden inte fick möjlighet att försvara sig och därmed inte möjlighet att göra sin röst hörd, det vill säga dennes rätt till en rättvis rättegång har försummats, och därför bör domen förklaras vara i strid med *public policy*. Om domstolen där ansökan skett finner att domen precis som motparten sagt går emot *public policy* ska beslutet således ändras och domen är alltså inte verkställbar. Om domstolen i stället finner att domen inte går emot *public policy* ska beslutet bestå och domen kan därmed få verkan även i denna medlemsstat och den som ansökt om erkännande och verkställighet kan få det den är berättigad till utifrån domen.

Den utveckling som kommer att ske i och med den reviderade Bryssel I-Förordningen innebär den skillnaden att något förfarande inte kommer att krävas för att få domen förklarad verkställbar. Det som krävs är att den som ansöker om att få en dom erkänd och verkställd måste tillhandahålla ett certifikat som utfärdas av den domstol som utfärdat domen. Efter att domstolen i det land där parten önskar få domen erkänd och verkställd tillhandahållit detta dokument ska domen således kunna få verkan i denna medlemsstat. Det finns dock fortfarande möjlighet för den part som domen verkställs mot att hävda att

domen inte alls bör erkännas och verkställas baserat på samma vägransgrunder som finns tillgängliga i Bryssel I-Förordningen. På samma vis som tidigare kan alltså parten argumentera för att domen exempelvis går emot mänskliga rättigheter och därmed *public policy*. En säkerhetsventil för domar som exempelvis går emot mänskliga rättigheter finns således fortfarande kvar.

Denna utveckling innebär alltså att principen om ömsesidigt förtroende har utvecklats och implementerats till den grad att något särskilt förfarande inte krävs för att få en dom erkänd och verkställd men principen implementeras dock inte i den utsträckningen att även vägransgrunderna avskaffats.

I och med ikraftträdandet av Förordningen om obestridda fordringar ges ett alternativ till Bryssel I-Förordningen som innebär att en dom gällande en obestridd fordring kan erkännas och verkställas utan att exekvaturförfarandet behöver genomgå. Enligt denna förordning är det tillräckligt för den som ansöker att få ett certifikat som visar att det är en obestridd fordran, en så kallad europeisk exekutionstitel som kan användas för att få domen erkänd och verkställd i andra medlemsstater. Denna exekutionstitel utfärdas av domstol i den medlemsstat där domen först utfärdats. Några vägransgrunder finns inte men säkerhetsåtgärder finns likväl. För att en medlemsstat ska få utfärda en europeisk exekutionstitel måste dess processregler uppnå de miniminormer som uppställs i Förordningen. Dessa miniminormer syftar till att säkerställa att en dom som ges en europeisk exekutionstitel åtminstone inte går emot svarandens rätt till en rättvis prövning.

Förordningen om småmålsförfaranden baseras på ett vis på Förordningen om obestridda fordringar, eftersom dessa mål på begäran också får en europeisk exekutionstitel fungerar erkännande och verkställighet på samma vis gällande dessa domar. Samma säkerhetsåtgärder finns på så vis gällande småmålsförfaranden som gällande obestridda fordringar.

När det gäller underhållsfrågor har en annan lösning tillämpats. I Underhållsförordningen tillämpas i stället en hänvisning till Haagprotokollet om mänskliga rättigheter och avskaffar bara exekvaturförfarandet för de medlemsstater som skrivit under detta protokoll. På så vis kan en dom som utfärdats genom tillämpning av de processuella regler som stadgas i Underhållsförordningen erkännas och verkställas utan att något särskilt förfarande krävs såvitt medlemsstaten ifråga har skrivit under Haagprotokollet och på så vis säkerställt att mänskliga rättigheter efterlevs.

Även i dessa Förordningar läggs stor vikt vid att svarandepartens skydd ska värnas om och även om olika lösningar har tillämpats är syftet och slutresultatet detsamma, nämligen att det ska säkerställas att svarandeparten fått åtnjuta sin rätt till en rättvis prövning.

Ett bakomliggande syfte i samtliga rättsakter är alltså att förenkla och främja den fria cirkulationen av domar men samtidigt säkerställa att ett adekvat skydd för svarandeparter bibehålls.

5.2 Diskussion kring utvecklingen i relation till principen om ömsesidigt förtroende

Principen om ömsesidigt förtroende är samtidigt som den kan verka enkel att förstå, tämligen komplex. Det är en princip som vid första anblick enbart handlar om att medlemsstaterna ska lita på varandra, det är trots allt ett ekonomiskt och juridiskt samarbete de trätt in i. Vid en grundligare diskussion gällande principen kan dock ganska snart insikten om att principen är komplex och inte alls så lätt att tolka som vid första inblick infinna sig. Principen om ömsesidigt förtroende bygger precis som det verkar på att medlemsstaterna ska lita på varandra men det är även denna fråga som gör principen komplex. Frågor som den som försöker sätta sig in i principen och dess problematik ganska snart kan fråga sig är vad det innebär att lita på varandra och hur långtgående det förtroende ska vara.

Det har anförts att principen långsamt byggs upp och att den grundas på något som kallas ”bottom-up approach”, vilket innebär att ömsesidigt förtroende kräver en gemensam grund att stå på som baseras på minimum standarder. Denna grund är något som långsamt byggs upp.⁹¹ Denna åsikt indikerar att principen precis som nämnt är komplex och inte är något som kan färdigställas på kort tid utan måste ses som ett långsiktigt projekt. Ett långsiktigt projekt är också vad principen måste anses vara eftersom diskussionerna kring den har pågått under många år och flera olika program har strukturerat planer för dess utökade omfattning och implementering. Redan 1999 strukturerades en trestegsplan som skulle innebära det totala avskaffandet av exekvaturförfarandet och denna plan förstärktes genom att det i Stockholmprogrammet poängterades att avskaffandet bör fortgå under tiden för programmet. Det har alltså under många år funnits en plan för att avskaffa exekvaturförfarandet och på så vis ge principen om ömsesidigt förtroende större utrymme.

---

⁹¹ Tulibacka, Magdalena., *Europeanization of civil procedures: in search of a coherent approach*, Common Market Law Review 46 2009, 1527-1565, Kluwer Law International, s. 1542.

Den diskussion som påbörjades och som är den politiska agendan bakom principen är dock en mer långtgående tolkning av principen än den som verkar vara aktuell i dagsläget. Den politiska tolkningen av principen innebär som diskuterat att alla mellanliggande åtgärder, vägransåtgärder inkluderade, avskaffas medan den tolkning som tillämpats i EU-domstolen synes vara den som faktiskt implementeras i större utsträckning genom den senaste utvecklingen. Samtliga av de diskuterade rättsakterna har gemensamt att de syftar till att förbättra rättssäkerheten och den fria cirkulationen av domar inom EU men de har också gemensamt att de alla bibehållit säkerhetsåtgärder för att skydda svarandeparten, det vill säga den tolkning av principen som implementerats är den tolkning som EU-domstolen anammat. Detta förstärker åsikten om att principen långsamt byggs upp och baseras på det så kallade ”bottom-up approach”.

Samtidigt som det kan argumenteras för att den väg som implementeringen av principen har tagit går emot syftet med EU och den politiska tolkningen av principen kan det även stärka argumentet att principen långsamt byggs upp och att det är nödvändigt med en gemensam grund för att kunna implementera principen fullt ut.

I Förordningen om obestridda fordringar, Förordningen om småmålsförfaranden och Underhållsförordningen har på olika sätt en gemensam grund skapats genom antingen miniminormer som måste vara uppfyllda eller ett gemensamt regelverk som medlemsstaten måste vara signatär till. Inom dessa begränsade rättsområden var det således tämligen enkelt att införa en gemensam grund att basera det ömsesidiga förtroende på och därmed avskaffa exekvaturförfarandet men frågan är om det skulle vara lika enkelt att införa en gemensam grund på ett mer omfattande rättsområde.

När det gäller Förordningen om obestridda fordringar anfördes det som beskrivet i föregående kapitel att miniminormer gällande delgivning och dess säkerhet, effektivitet och snabbhet kan stärka det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaterna. Härvid anses alltså miniminormer främja det ömsesidiga förtroendet snarare än se till att det inte behöver implementeras i större utsträckning. Detta skulle kunna indikera att miniminormer gällande delgivning på en mer generell och omfattande nivå skulle kunna vara en lösning för att uppnå en större grad av ömsesidigt förtroende inom hela det privaträttsliga området. Frågan är dock om det är en lösning som skulle vara uppskattad av medlemsstaterna och om dessa skulle gå med på en så ingripande harmoniserande lagstiftning på EU-nivå.

Underhållsförordningen baseras på att antalet domar som vägras erkännande och verkställighet är lågt och därför kan exekvaturförfarandet avskaffas och fri cirkulation av domar kan råda så länge svaranden har tillgång till ett effektivt rättsmedel, i detta fall en särskild omprövning. En anledning till att denna lösning fungerar inom området för underhållsfrågor är just att det är ett begränsat område där det finns möjlighet att hänvisa till Haagprotokollet. Det skulle dock kunna bli problematiskt att tillämpa en liknande lösning inom hela det privaträttsliga området eftersom det saknas sådana harmoniserade regler kring omprövning. En sådan lösning skulle därmed kunna leda till problem i de situationer då svaranden inte fått möjlighet att försvara sig inför den utländska domstolen.⁹² För att en liknande lösning skulle fungera inom hela det privaträttsliga området torde det således krävas ett harmoniserat verktyg för omprövning.

För att skapa en sådan gemensam grund skulle det antingen krävas att rättsområdet delas upp ännu mer, likt de tre diskuterade Förordningarna, eller att en gemensam standard för hela det privaträttsliga området sätts. Oavsett vilken väg som skulle väljas skulle det innebära en omfattande harmonisering av processregler, särskilt gällande rätten till en rättvis prövning och därmed rätten att göra sin talan hörd. Det skulle kunna bli problematiskt att införliva sådana harmoniserande regler utan att medlemsstater anser att det går utöver vad som är nödvändigt och därmed är i strid med proportionalitetsprincipen. Om syftet är att skapa en välfungerande inre marknad med fri cirkulation av domar utan mellanliggande åtgärder som försvårar skulle det sannolikt gå att argumentera för att detta syfte uppnås genom den förändring som redan accepterats, nämligen avskaffandet av exekvaturförfarandet men med bibehållna vägransgrunder. Ett argument för att så är fallet skulle kunna vara att det är så liten andel av alla domar som vägras erkännande och verkställighet och de som vägras gör det baserat på något som är av stor vikt för många medlemsstater.

Något som skulle kunna vara ett argument för att det även utan vägransgrunder finns ett skydds nät gällande mänskliga rättigheter är att samtliga medlemsstater är kontraktsstater för Europakonventionen för mänskliga rättigheter. Det problem som ofta åberopas när det gäller skydds nätet för utländska domar, rätten till en rättvis prövning, stadgas i artikel 6 i Konventionen. Detta innebär att samtliga medlemsstater redan har gått med på att leva upp till denna standard, men i praktiken är det inte verklighet. Det finns fortfarande exempel på

---

⁹² Green paper on the review of the Brussels I-Regulation, s. 3.

fall då processuella regler och hantering i domstol går i strid med mänskliga rättigheter. De frågor som rör denna Konvention behandlas av Europadomstolen för mänskliga rättigheter och denna domstol kan döma skadestånd men kan inte ogiltigförklara en dom. Detta innebär att även om en dom förklaras stå i strid med mänskliga rättigheter kan den fortfarande få verkan i andra medlemsstater genom att bli erkänd och verkställd.⁹³

En ytterligare brist som gör att det är svårt att garantera att medlemsstaterna lever upp till de krav som finns på rätten till en rättvis rättegång är att Europadomstolen för mänskliga rättigheter kan vägra att ta upp mål baserat på att de är uppenbart ogrundade. Ett mål som påvisar både att det finns mål som går emot mänskliga rättigheter och att Europadomstolen för mänskliga rättigheter innehåller brister är *Gambazzi mot Daimler*.⁹⁴ *Gambazzi* var part i ett engelskt bedrägerimål och flera intermistiska åtgärder beslutades mot honom, han ålades exempelvis att lämna information om sina tillgångar. *Gambazzi* följde inte dessa beslut, åtminstone inte fullt ut och det beslutades därför att han inte fick ta del i processen förrän han samarbetade och lämnade den information han ålagts att lämna. Eftersom han fortfarande inte samarbetade fick han inte möjlighet att göra sin röst hörd och förlorade automatiskt. Motparten ansökte senare om att domen skulle erkännas och verkställas i Italien varpå *Gambazzi* åberopade att domen utfärdats i strid med *public policy* och därför borde vägras erkännande och verkställighet. Den italienska domstolen hänvisade målet till EU-domstolen för att få svar på frågan om domen kan anses vara utfärdad i strid med *public policy*. EU-domstolen fann att den inte kunde ge ett slutligt beslut men att *Gambazzi* utsatts för ”den allvarligaste sorten av möjliga restriktioner av möjlighet att försvara sig” [författarens översättning].⁹⁵ Det har anförts att detta mål i första hand borde vara ett mål för Europadomstolen för mänskliga rättigheter men när *Gambazzi* ansökte om prövning där fann domstolen att målet var uppenbart ogrundat och vägrade prövning.⁹⁶ Detta mål visar alltså att det finns brister i rättsystemet när det gäller Europadomstolen för mänskliga rättigheter och att EU-domstolen inte kan ge en generell tolkning för vad som är i strid med *public policy* eftersom det måste vara upp till domstolen i varje medlemsstat att avgöra vad som är i strid med *public policy* i just det landet. I ett mål likt detta verkar alltså vägransgrunderna vara av stor vikt eftersom det är den möjlighet som finns att säkerställa att en sådan dom inte sprids och får verkan i andra medlemsstater.

---

⁹³ Cuniberti, Gilles and Rueda, s. 295.

⁹⁴ Case C-394/07 *Gambazzi v. DaimlerChrysler Canada, Inc and CIBC Mellon Trust Company*. E.C.R 2009, I-2563.

⁹⁵ C-394/07 *Gambazzi*, st. 33-34.

⁹⁶ Cuniberti, Gilles and Rueda, s. 296.

Detta visar att medlemsstaterna i teorin borde kunna lita på att domar utfärdas i led med mänskliga rättigheter eftersom de gått med på att efterleva Konventionen, men i dagsläget ser inte verkligheten så ut.⁹⁷ Det är mål som det ovan beskrivna som ger kritikerna av avskaffande av exekvaturförfarande samt vägransgrunder luft under vingarna. Det bör noteras att denna kritik huvudsakligen uppkom före det att den reviderade Bryssel I-Förordningen blev godkänd eftersom den slutliga versionen bibehöll vägransgrunderna.

Som EU och det ekonomiska och juridiska samarbetet ser ut idag, i ljuset av dagens kris inom EU, är det dock tveksamt i vilken utsträckning medlemsstater är beredda att utöka förtroendet för varandra. Det finns fortfarande mål såsom Gambazzi-målet där svarandeparter vägras sin rätt till att göra sin talan hörd och det händer därmed fortfarande att domar utfärdas i strid med mänskliga rättigheter och trots att den andel av alla mål som vägras erkännande och verkställighet baserat på någon av vägransgrunderna enbart består av 3-5 procent av samtliga mål där ansökan sker är det tydligt att det är tillräckligt för medlemsstaterna att inte låta principen implementeras fullt ut. Det är dessa 3-5 procent som ger kritikerna argument och det är kritiken som resulterat i att den version av den reviderade Bryssel I-Förordningen som accepterats och kommer att träda i kraft under 2015 är den som fortfarande ger möjlighet till att vägra erkännande och verkställighet och det finns således fortfarande ett skydd för svarandeparter. Om argumentationen för full implementering av principen skulle få större kraft skulle det innebära att medlemsstaterna skulle vara tvungna att lita på varandra och förlita sig på att mänskliga rättigheter upprätthålls på annan väg. Det finns som nämnt redan en Konvention som samtliga medlemsstater är signatärer till och det finns en särskild domstol som behandlar mål i relation till denna Konvention men det är fortfarande inte ett tillräckligt incitament för alla medlemsstater att efterleva mänskliga rättigheter.

Det är med anledning av denna lilla andel av medlemsstater som fortsatt inte efterlever mänskliga rättigheter som åsikten att principen måste byggas upp över tid och att den måste baseras på en gemensam grund av minimumstandarder idag synes vara den mest realistiska och hållbara åsikten. Frågan är bara hur utvecklingen ska fortgå efter det steg som tas i och med den reviderade Bryssel I-Förordningen. Enligt ”bottom-up approach” skulle minimumstandarder sannolikt behövas på en mer generell nivå för att i större utsträckning kunna implementera principen. Möjligen kan denna åsikt även baseras på

---

⁹⁷ Cuniberti, Gilles and Rueda, s. 296.

något som sades redan i början av det juridiska samarbetet inom privaträtten. I ett meddelande från Kommissionen till medlemsstaterna anfördes att ”en sann inre marknad mellan de sex staterna enbart kan uppnås om adekvat juridiskt skydd kan säkerställas” [författarens översättning].⁹⁸ Den gemensamma grund som omtalas skulle således kunna vara uttryck för det adekvata juridiska skydd som efterfrågas. Härvid kan det dock fortfarande diskuteras om det adekvata juridiska skyddet syftar till att säkerställa rättssäkerhet och garantier för att personer och företag inom EU ska kunna vara säkra på att få det de tilldömts i domstol i någon av medlemsstaterna eller om det syftar till att säkerställa skydd för svarandeparter. Det blir tämligen tydligt att principen om ömsesidigt förtroende och de diskussioner som realiserats i relation till den är av komplex natur och att det inte finns några tydliga och slutliga svar på de frågor som uppstår. Detta kan vara en del av svaret på varför det varit en pågående diskussion under så många år med många olika turer fram och tillbaka gällande olika lösningar.

Utifrån det faktum att det är en väldigt liten andel mål som ger grund för kritik mot avskaffande av säkerhetsåtgärder och den situation EU är i nu verkar det alltså efterfrågas adekvat juridiskt skydd. Det kan därför te sig svårt att se att medlemsstaterna skulle släppa garderna och lita på varandras rättsystem och att de inte går emot mänskliga rättigheter när det snarare verkar som att medlemsstaterna tenderar att lita mindre på varandra än tidigare. Den situation EU är i idag och det faktum att det är så lite som 3-5 procent av alla domar som lyckats bygga argument för att bibehålla vägransgrunderna tyder på att det kommer krävas tämligen mycket för att medlemsstaterna ska acceptera att principen om ömsesidigt förtroende implementeras i så stor utsträckning som det politiska perspektivet skulle kräva. Medlemsstaterna är uppenbart inte redo för att lita blint på varandra när det gäller olika rättsystem och hur dessa lever upp till de krav som ställs på tillgång till rättvisa och därmed efterlevandet av mänskliga rättigheter.

Det är uppenbart att avskaffandet av exekvaturförfarandet men med bibehållna vägransgrunder är så långt som implementeringen av principen kan sträcka sig i dagsläget. Utvecklingen är fortfarande positiv och det har exempelvis sagts att den reviderade Bryssel I-Förordningen är en välkommen förändring som visar på den positiva vägen mot ett mer harmoniserat EU och att denna Förordning inte är först i att skapa en exekvaturfri zon utan att de tidigare diskuterade Förordningarna redan tagit de första stegen på den vägen.

---

⁹⁸ Citat från Jenard, P., *Report on the Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters* (Signed at Brussels, 27 September 1968), s. 3.

Det har även anförts att det är ett lämpligt steg och att den olägenhet det möjligen skapar för gäldenären inte är oproportionerlig till den generella fördelen med att avskaffa förfarandet, särskilt med tanke på att det fortfarande kvarstår säkerhetsåtgärder som skydd för gäldenären.⁹⁹ Detta är alltså ett steg i utvecklingen även om det inte innebär att principen om ömsesidigt förtroende implementeras fullt ut.

Frågan den som försöker sätta sig in i principen kan ställa sig var alltså vad det innebär att lita på varandra och hur långtgående det förtroendet ska vara. Inom privaträttens område har det ursprungligen ansetts och varit den politiska agendan att det förtroendet ska vara väldigt långtgående och att det innebär att medlemsstaterna fullt ut ska lita på varandras olika rättsystem. Med den utveckling som skett under de senaste åren har möjligen synen på vad förtroendet egentligen innebär realistiskt sett förändrats. För att kunna nå ett genuint förtroende måste sannolikt utvecklingen få ta tid och det krävs troligen att området långsamt harmoniseras mer och mer. Författaren finner det föga troligt att medlemsstaterna inom en övergripbar framtid kommer att nå en punkt då ett så långtgående förtroende som principen påkallar är möjlig utan att först harmonisera rättsområdet mer. Det är främst frågor om delgivning, rätt att göra sin talan hörd och möjlighet att överklaga som författaren tror är nödvändiga att ha någon slags miniminormer gällande.

Om miniminormer kan sättas på en generell nivå för hela det privaträttsliga området torde det alltså vara möjligt att avskaffa vägransgrunderna och mer blint erkänna och verkställa domar som är utfärdade i andra medlemsstater eftersom det då går att vara mer säker på att domen åtminstone har utfärdats med dessa miniminormer som grund. Frågan är dock på vilket sätt sådana miniminormer ska införas, det skulle dels kunna ske på en övergripande nivå gällande hela det privaträttsliga området dels likt de tre diskuterade Förordningarna där det skett på olika vis inom olika mindre rättsområden. Oavsett vilken lösning som skulle tillämpas skulle det krävas mycket jobb och om de till skillnad från de miniminormer som använts i Förordningen om obestridda fordringar skulle vara tvingande för medlemsstaterna att uppfylla skulle de även innebära en reglering som skulle te sig tämligen ingripande på nationella processuella regler. Författaren anser att den väg som finns för att säkerställa att miniminormerna skulle tillämpas, och inte såsom med Konventionen om mänskliga rättigheter bara skulle ansluta sig till men inte i realiteten efterleva, är att de är av

---

⁹⁹ Carruthers, J.M., *The Brussels I Regulation recast*, Scots Law Times, Sweet & Maxwell and its contributors, 2011, 7, s. 31-35.

tvingande natur. Införandet av miniminormer gällande processuella regler skulle således innebära att EU-regleringen tog ytterligare ett steg in i nationella autonoma regler och en långtgående harmonisering skulle ske. Frågan är om medlemsstaterna skulle anse det lämpligt och i led med både principen om subsidiaritet och proportionalitet att införa tvingande processuella regler för att säkerställa att domar kan cirkulera fritt på den inre marknaden. Det kan te sig tveksamt om medlemsstaterna skulle vara positivt inställda till detta, särskilt då den reviderade Bryssel I-Förordningen sannolikt redan kommer resultera i att domar kan cirkulera ganska fritt och att det finns få möjligheter att vägra sådan cirkulation medan mänskliga rättigheter fortfarande säkerställs utan att lagstiftning som ingriper på nationella processregler krävs.

6 Kommer en tid för full implementering av principen om ömsesidigt förtroende att komma?

En sammanvägning av den utveckling som skett i och med Brysselregimen och de Förordningar inom särskilda rättsområden som har diskuterats visar att det är uppenbart att EU strävar mot att förenkla de förfaranden som finns inom privaträtten för att erkänna och verkställa domar mellan medlemsstater. Frågan kvarstår dock varför utvecklingen inte har nått det politiska perspektivet av principen om ömsesidigt förtroende och om EU någonsin kommer att nå en tid då det är realistiskt att fullt ut implementera principen ur det perspektivet. Sammanvägningen av utvecklingen hittills visar tydligt att EU inte är där idag, samtliga Förordningar innehåller säkerhetsåtgärder på ett eller annat sätt som alla syftar till att fånga upp de mål där det av någon anledning finns starka skäl för att vägra erkännande och verkställande. Den fråga som synes vara av störst vikt för lagstiftaren är just frågan om svarandens rätt till en rättvis prövning och därmed rätten att göra sin röst hörd. Samtliga Förordningar innehåller en säkerhetsventil som gör att sådana mål kan vägras erkännande och verkställande. I den bästa av världar skulle en sådan säkerhetsventil inte behövas men det är uppenbart, genom den väg lagstiftaren valt och den diskussion som pågått under många år, att en sådan ventil fortfarande är viktig för många medlemsstater.

I relation till frågan om en sådan säkerhetsventil kan det vara intressant att dra en koppling till dagens kris inom EU. Det ekonomiska och juridiska samarbetet som hela tiden syftat till att skapa just en välfungerande inre marknad som genomsyras av förtroende för varandra har uppenbart rivits upp en del under de senaste åren. Det monetära samarbetet har tydligt lett till problem som innebär att vissa medlemsstater har fått kraftig kritik för sin ekonomiska och politiska situation och det synes som om många medlemsstater i stället för att lita mer och mer på varandra verkar gå i motsatt riktning och bli mer och mer tveksamma till om de kan lita på att ekonomi, politik och juridik fungerar på ett tillförlitligt sätt i övriga medlemsstater. Om utvecklingen fortsätter i denna riktning finner författaren det föga troligt att EU kommer att nå en tid då förtroendet mellan medlemsstater är på en sådan nivå att alla säkerhetsventiler kan avskaffas och därmed principen om ömsesidigt förtroende ur det politiska perspektivet kan implementeras fullt ut.

Den väg som lagstiftaren har tagit idag, att avskaffa exekvaturförfarandet innebär att det inte längre är orimligt tidskrävande och kostsamt att få en dom erkänd och verkställd och undersökningar har som nämnt visat att företag vore mer benägna att företa

gränsöverskridande handel och se till att få en dom verkställd i en annan medlemsstat om så är nödvändigt om de kan vara säkra på att någon särskild procedur inte behöver genomgå för att få domen erkänd och verkställd. Invånare och företag torde alltså inte längre bli avskräckta från att främja den fria rörligheten av varken handel eller domar efter ikraftträdandet av den reviderade Bryssel I-Förordning. Den fria rörligheten främjas alltså samtidigt som ett skyddsnet för att främja svarandeparters rättigheter bibehålls. En högre grad av ömsesidigt förtroende skulle säkerligen kunna uppnås genom att även avskaffa vägransgrunderna men för att uppnå den grad av förtroende som skulle krävas mellan medlemsstaterna för att få igenom en sådan förändring skulle sannolikt mer harmoniserade processuella regler krävas, någon slags övergripande miniminormer, vilket i stället möjligen skulle kunna argumenteras vara för ingripande och gå utöver vad som är proportionerligt för att uppnå syftet. Syftet med utvecklingen och implementering av principen om ömsesidigt förtroende som alltså var att främja fri rörlighet och skapa en välfungerande inre marknad torde därmed vara uppfyllt även om principen inte implementerats fullt ut ur det politiska perspektivet. Författarens svar på syftesformuleringen är således att denne finner det föga troligt att det kommer att komma en tid då EU är redo för full implementering av den politiska vinklingen av principen om ömsesidigt förtroende, men väl den vinkling som tillämpas i domstol. Författaren finner dock att den vinkling av principen som faktiskt accepteras och tillämpas sannolikt är tillräckligt för att uppnå syftet med det juridiska samarbetet – nämligen att skapa en välfungerande inre marknad.

Samtidigt som det är viktigt för företag och invånare inom EU att kunna vara säkra på att en dom kan få verkan i en annan medlemsstat för att våga engagera sig i gränsöverskridande handel är det minst lika viktigt för dem att vara säkra på att en dom som är utfärdad mot en person eller ett företag i strid med mänskliga rättigheter, inte kan ges verkan i andra medlemsstater helt utan möjlighet att förhindra detta sker.

Referenslista

Rättspraxis

England

Oppenheimer v Cattermole [1976] A.C 249

EU-domstolen

C-7/98, *Krombach v Bamberski*, ECR 2000 I-01935

Case C-159/02 *Gregory Paul Turner v Felix Fareed Ismail Grovit and Others* ECR 2004 I-3565

Case C-116/02 *Erich Gasser GmbH v MISAT Srl* ECR 2003 I-14693

Case C-394/07 *Gambazzi v. Daimler Chrysler Canada, Inc and CIBC Mellon Trust Company*.
E.C.R 2009, I-2563

Lagstiftning

EU

1968 års Brysselkonvention om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (konsoliderad version)

Europaparlamentets och Rådets Förordning (EG) nr 805/2004 av den 21 april 2004 om införande av en europeisk exekutionstitel för obestridda fordringar

Europaparlamentets och Rådets Förordning (EG) nr 864/2007 av den 11 juli 2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser

Europaparlamentets och Rådets Förordning (EG) nr 861/2007 av den 11 juli 2007 om inrättande av ett europeiskt småmålsförfarande

Europaparlamentets och Rådets Förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser

Referenslista

Europaparlamentets och Rådets Förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (omarbetning)

Europeiska Konventionen om mänskliga rättigheter

Fördraget om den Europeiska Unionen

Protokoll av den 23 November 2007 gällande tillämplig lag vid underhållsfrågor

Rådets Förordning (EG) nr 44/2001 om domstols behörighet och erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område

Rådets Förordning (EG) nr 4/2009 av den 18 december 2008 om domstols behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt samarbete i fråga om underhållsskyldighet

Sverige

Utsökningsbalk (1981:774)

Officiella dokument

Commission Staff Working Paper, Impact Assessment, Accompanying document to the Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (recast), SEC(2010) 1547 final

Draft programme of measures for implementation of the principle of mutual recognition of decisions in civil and commercial matters, OJ 2001, C12/1

Förslag till Europaparlamentet och Rådets Förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område, KOM(2010) 748 slutlig

Green paper on the review of Council Regulation (EC) No 44/2001 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters, COM(2009) 175 final

Proposal for a Council Regulation creating a European enforcement order for uncontested claims, COM(2002) 159 final

Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council establishing a European Small Claims Procedure COM(2005) 87 final

Proposal for a Council Regulation on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and cooperation in matters relating to maintenance obligations COM(2005) 649 final

Report on the proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (recast) (COM(2010)748 – C7-0433/2010-2010/0383(COD)), Committee on Legal Affairs, Rapporteur: Tadeusz Zwiefka, A7-0320/2012

The Stockholm Programme – an open and secure Europe serving and protecting citizens', OJ, 4.5.2010, s. 13

Doktrin

Bogdan, Michael., *Svensk Internationell Privat- och Processrätt*, Norstedts Juridik, sjunde upplagan, 2010 Vällingby

Carruthers, J.M., *The Brussels I Regulation recast*, Scots Law Times, Sweet & Maxwell and its contributors, 2011, 7

Cheshire, North & Fawcett, *Private International Law*, fjortonde upplagan, Oxford University Press, 2008 New York

Clarkson, C.M.V & Hill, Jonathan., *The Conflict of Laws*, fjärde upplagan Oxford University Press, 2011

Cuniberti, Gilles and Rueda, Isabelle., *Abolition of Exequatur, Addressing the Commission's Concerns*, University of Luxembourg Law Working Paper No 2010-03, p. 286-316

- Dicey, Morris & Collins., *The Conflict of Laws*, Sweet & Maxwell, femtonde upplagan, 2012
London
- European Commission, Directorate General for Justice, Final Report, *Data Collection and Impact Analysis – Certain Aspects of a Possible Revision of Council Regulation No. 44/2001 on Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters (Brussels I)*, 17 December 2010, Centre for Strategy & Evaluation Services
- Jenard, P., *Report on the Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters* (Signed at Brussels, 27 September 1968)
- Prof. Dr. Xandra E Kramer, *Cross-border Enforcement in the EU: Mutual Trust versus Fair Trial? Towards Principles of European Civil Procedure*, International Journal of Procedural Law 2011(2), s. 202-230
- Ruprecht-Karls-Universität Heidelberg, Institut für ausländisches und internationales Privat- und Wirtschaftsrecht, Study JLS/C4/2005/03, *Report on the application of Regulation Brussels I in the Member States*, presented by Prof. Dr. Burkhard Hess, Prof. Dr. Thomas Pfeiffer and Prof. Dr. Peter Schlosser (Munich), Final version September 2007
- Tulibacka, Magdalena., *Europeanization of civil procedures: in search of a coherent approach*, Common Market Law Review 46 2009, 1527-1565, Kluwer Law International